

www.e-rara.ch

**Verae alchemiae artisque metallica, citra aenigmata, doctrina certusque
modus, scriptis tum novis tum veteribus nunc primum & fideliter maiori ex
parte editis, comprehensus quorum elenchum a ...**

Grataroli, Guglielmo

Basileae, 1561

Stiftung der Werke von C.G.Jung, Zürich

Shelf Mark: online

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-7133>

Ioannis Aurelii augurelli chrysopeia ad Leonem X. pontificem maximum.

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

269

IOANNIS AVRELII AVGVRELLI CHRY-
SOPOEIA AD LEONEM X. PONTIFICEM MAXIMUM.

Vriferam parvis animi pro viri-
bus artem
Quæsitam nobis, & longo tem-
pore partam,
Vt rerum inuolucris tantarum
euoluere moles

Se potuit, claro perhibentes carmine nuper
Lusimus, & Musis hâc cômendauimus alim
Quod nulli ex omni numero fecere priores.
Cumq; operi autorê, cuius sub nomine tutû
Pergeret, optarem, foret & res præfide digna
Ipsa ex se magno, uariaq; hinc mente tenerer,
Cui meritò cuncta hæc, & non ingrata dicarê,
Interea nobis tute uelut æthere ab alto
Missus ades mundi fessis succurrere rebus,
Qui belli scelerumq; faces, incendia tanta
Extinguas, placidamq; pijs sperare quietem
Des populis, solidamq; per aurea secula pacê.
Quiue etiam, si parua licet cōponere magnis,
Ad sanctos hæc nostra pedes ars aurea tēdat.
Vt quo te fidei sacræ nunc cœtus honore
Prosequitur cunctus, hoc te ueneretur, & omni
Ipsa tuum pro me cultu sic numen adoret.
Hanc igitur, si non immensa negocia prorsus
Impediunt, permitte, precor, se prodere tātū,
Quo tibi, detracto ueluti uelamine uirgo
Nobilis ingenuo vultum perfusa rubore,
Occultum incipiat semel ostentare decorem.
Hæc etenim prima quanquam se frôte legēti
Non adeò ostendat, paulū tamen ipsa reclusis
Detecta arcanis, mira & gratissima pandit.
Quam si forte legens interdū nomina diuūm
Offendes, quos uana olim coluisse uetustas
Dicitur, extemplo haud renuas, sacra optima
Exerces, uerâq; fidē, cultūq; tuêris. (quanq;
Illa etenim tanquā priscis consueta vocari
Vatibus, enixē quos tunc imitabar, adiui
Supplex, & paribus curis in vota uocaui.
Materies etiam solitum conquirere Solis
Et Lunæ auxilium, necnon Vulcania uelle
Arma uidebatur, quorum implorare fauorem
Fas erat, & mihi iam per te licuisse, sit id nunc
Concessum, & uenia dignum peccasse fatenti.
Mox tñ hinc aliud quæsitū ad carmina numē,
Et precibus solum cunctis quandoq; uocatū
Fortē aderit, præsens fuerit si gratia cœlo
Tāta mihi, magnū multo seu carmine Mosen,
Seu quē flagranti uectum super æthera curru
Mirati uidere patres, oculisq; sequuti
Aëra per purum, cœli discindier oras,
Astrorumq; globos intro aspexere micantis,
Seu qui voce palām porrectoq; indice prodit
Venisse auxilio iam tuum mortalibus agnum
Ipse canā, Vatem quamprimū matris in aluo
Exultantē, & adhuc puerū ad deserta ferētem
Antra pedes, puri mox & Iordanis ad undam

Dignatum caput illius contingere lympha,
Qui proprio antiquā nobis sic sanguine labē
Abluit, ut scelerū maculas absterferit omnis.
Nomine cuius itē tibi quōdā & morib. aucto
Defuit haud unquam fauor, ac cœlestis abūdē
Gratia, qua tantū meritis conscendere culmē
Posses, & iustas mundi regere vnus habenas,
Magnanimos æquās propria virtute Leones,
Pontificum decus egregiū iam sæpe repertos
Esse, nec Italię sub iniquo tempore, & usquā
Christicolis vllō prorsū in discrimine deesse.
Hæc sed erunt mihi cū dicendi facta potestas
Iam fuerit, dabiturq; loqui, quæ iusseris ipse
Sanctē pater, cuius nobis stant omnia nutu.
Interea certis hominum vis vlla ne possit
Indicijs aurum facere, & mutare metalla
Percipias primū. dehinc quæ secreta labore
Ars id perficere, & naturam æquare potenti
Ingenio, inspicias. Demum quis rite sequatur
Hinc modus assiduis doctisq; laboribus artē
Peruideas, & quo tandem experientia ducat.
Omnia quę gnaro passim tibi certa patebunt,
Si quo hæc iter se nexu, quōue ordine cōstāt:
Ipse acie, qua cuncta soles discernere, mentis
Inspectans, paruum nō dedignabere munus,
Quod tibi nō parua offerri super arte laboro.

IOANNIS AVRELII
AVGVRELLI CHRYSOPOEIAE
LIBER PRIMVS.

Vmana experiens naturæq; æ-
mula virtus
Aurum num uerē faceret, quæ
fideret arte,

Quisue modus foret, est ani-
mus quærentibus ultro
Dicere, quaq; palām uestigia nulla priorum
Apparēt, proferre pedē. uos numina gressum
Dirigite, est hominum quib. experiētia curæ.
Tuq; adeò in primis, auro cui plurima tellus
Spargitur, & uasto uenas sub corpore cōdit
Siderei succo plenas meliore metalli,
Phœbe ades. & tecū accelerās nō passib. equis
Alma soror, grauis argento cui sæpe fatiscit
Orbis item, summaq; ostentat brachia terra
Candoris grato ætherei fucata colore.
Tu quoq; nec cœptis Cylleni audacib. usquā
Defueris, tibi nam puro de fonte perennis
Riuulus argentum, uulgo quod uinere dicūt,
Sufficit, & tantis præstat primordia rebus.
Deniq; tu pater ignipotēs, quē feruida flāmis
Antra iuuant, tentisq; expressæ folliib. auræ

Fornacesq; incudesq; & liquefacta caminis
 Massa æris ducti auriq; electriq; recocti
 Inuictum exercent semper, tu maxime præsis
 Artifici Vatiq; simul tua facta canenti.
 Nil sine te solers ars incohat, eia age sanctum
 Coniugis ut tecum pergat descendere nume
 Effice, quâ penes est generadi plena potestas.
 Hæc mihi ne cursu naturæ auertat, & usquam
 Declinè, ostèdet quot còstent cuncta, qbusq;
 Principijs, quæ hinc ineûda est semita, qtus
 Sit modus, ut certâ capiant humorq; calorq;
 Temperiem, cuius suauis perfusa uigore
 Omnia, perpetuo fœtus in secla propagant.
 Tu molli è gremio surgens uxoris amatæ
 Arte pari prorsus genitalem imitaberis igne.
 Per te sublimi pendent in uase metalla,
 Per te eadem triti specie sub pulueris imo
 Fundo hæret, eadè per te calefacta liquefcût.
 Tu mihi, tu lentum solus pater alme calorem
 Intendes, & cum tempus dabit, ipse remittes.
 Tu princeps operis tanti, tu carminis esto
 Principium, feruens dulcis mihi spiritus oris
 Extet, eatq; uirum per te Vulcane per ora.
 Nec tu non faueas tantis æquisima uotis
 Prisci perpetuum secli decus Heroine, (phæ
 Quæ circû exultant laudata ad flumina Nym-
 Minciades, Phœbiq; chorus comitatur eûte,
 Aut fouet Andino recubâtè in gramine Mâto
 Lætâ trium nodo neptem complexa sororû,
 Sic mihi iâ gradib. crescent incepta secundis
 Nec rerum series illis, aut copia deerit,
 Et sua scribendis accedet gratia rebus.
 Immenso primum cæli quodcunq; sub orbe:
 Seu simplex fertur corpus, seu corpore còstat
 Multiplici, tendit sobolem proferre, diuq;
 Quaq; potest, augere genus, speciemq; tueri.
 Nanq; ubi materiæ sparsus còprehèderit ignis
 Victòr agit flammis, donec còuertat in igne.
 Inficit humectatq; liquor, nec deficit usquam,
 Quin in se quicquid tetigit, ni maior ibidem
 Vis obftet, uertat, tennesq; effudat in undas.
 Sic aer, sic terra sibi conferre laborat
 Vndiq; sic longo cûcta in se tẽpore transfert.
 At quæ compolitis còstat, quæcunq; ferûtur
 Viuere, de proprijs uel semina stirpib. edunt,
 Vt fœcunda Ceres, ut germen fertile Bacchi,
 Vel sibi consimiles natos animantia gignunt,
 Vt bellator equus, bos vt bene iûctus aratro,
 Vtq; hominû proles mira & cælestis origo.
 Hæc inter uariant, quæ nec primordia rerum
 Extant, quæq; frui uitali sorte negantur,
 Vt media quæcunq; sedent tellure metalla,
 Quiq; latent miro grati fulgore lapilli,
 Nullo nâq; genus sobolemue augere putâtur
 Semine, sed cunctos æui torpere per annos.
 Verum hæc ipsa etiam secreto uiuere quiuis
 Sentiat, & uitæ diuino munere fungi,
 Hæc & oriri eadem si contemplabitur, & si
 Augeri ex sese penitusq; increfcere cernet,
 Vt mox è uarijs patefactis nosse licebit.

Quod si nò sobole educunt, nò cætera uertut
 In semet, causa est, quod multa spiritus illic
 Materie abstrusus, uitam qui porrigit omne,
 Explicat ægrè ex se uires, ni uiuida promat.
 Has hominum uirtus densa sub mole latècis.
 Hoc etenim quicquid diffunditur undiq; cæli
 Aëraq; & terras & lati marmoris æquor
 Intus agi referunt anima, qua uiuere inundi
 Cûcta putât, ipsumq; hac mûdû ducere uirâ.
 Ast animæ quoniâ nil nò est corporis expers,
 Mûdus at, & mûdi partes quoq; corpe còstat,
 Spiritus hæc inter medius fit, què neq; corpe
 Aut animam dicas, sed eum, qui solus utroq;
 Participas in idè simul hæc extrema reducat.
 Hic igitur maria, ac terras, atq; aëra, & ignem
 Viueretq; augeriq; atq; in se cuncta referre
 Semper auct, semper stirpes, animâtia semper
 Gignere, perpetuamq; sequi per secula prolè.
 Deniq; sic etiam fuluo detentus in auro
 Ipse manû cupit artificis, qui uincula soluat,
 Et qui se propria reddat uirtute potentem.
 Quod si quis properans hûc artis uirib. unquâ
 Explicet, atq; diu tepido post incoquat igni,
 Continuo aspicias, uisu mirabile, uitam
 Auro impertiri longo cum seminis usu,
 Nec deerit, quin ex auro sibi procreet aurum.
 Quod cû ita còstiterit, durate & credite dictis
 Intenti artifices, & res sperate secundas.
 Iam patet his, ut nò tantû sub montib. aurum
 Natura efficiat, sed ut id quoq; prodeat arte
 Quoq; modo id fieri possit, quâdoq; docebo.
 Interea, ne quid nobis quærentibus obftet,
 Quo minus his adhibere fidè sit forte necesse,
 Quæ contra soleant dici, nunc omnia signis
 Mox eadem ualidis grata experientia signis
 Impetet, & grauium sententia prisca uirorum
 Delebit, referens quæ iam uidere parentes
 Ipsi oculis, manibusq; simul tetigere beati.
 Atq; hinc incipiès cûcta hæc ex ordine pãdâ.
 Nil mirandû æquè, q si quod longa peregit
 Annorum series genitili semine cœptum,
 Audeat illud idem momento protinus horæ
 Ars facere, ac proprio naturam uincere cursu,
 Quem tenuit tanto in spatio per grãdia terræ
 Viscera, summa eadem seruâs uestigia ab ima
 Sede, per anfractus tantos, ac cæca per antra
 Nec minus his mirum si quis primordia possit
 Scire, quib. constet puri genus omne metalli,
 Atq; ea componens, aurum dum cõficat arte,
 Mensura exæquet, necnon & pondere libret,
 Metitur quibus hæc natura, & pòderat unis.
 Quid locò? an quisquâ poterit fornace caloris
 Aequare? exiguis qui circûducta caminis
 Nunc loca terrarum perfertur, nunc petit altâ
 Tellurem, mox & supraq; infraq; refertur
 Vnus, & inserto distendis cuncta tepore.
 Quis potis est unquâ tâta omniparèis apiscel
 Munera naturæ? quæ uis mortalibus unquâ
 Tanta fuit? non ipsi etiam, qui numina cælo
 Deicere in terras conati, uellere ab inis

Iam potuere suis montes radicibus altos,
 Inuitæ auderent sacra in penetralia terræ
 Tendere, scrutariq; piæ secreta parentis.
 Adde, quod in variis mutari corpora formas
 Natura haud patitur: neq; n. velocis equi bos
 Induerit speciem piger, aut Parnasia laurus
 In se Chaoniam poterit conuertere quercum.
 Nec magis æs puro se commutauerit auro,
 Quam si quodq; etiā queat à quocūq; creari.
 Hæc sunt quæ cælo missam diuinitus artem
 Conātur frustra indicijs tenuare pusillis. (crū.
 At neq; scire opus est (quāq; hæc sit noscere pul
 Quæ quib. extiterint gignedis vltima rebus
 Principia, aut quali fuerint ea lance recepta
 In numerū & pōdus: neq; enī si farrea tractes
 Semina, constituent quæ far primordia grās,
 Quæ ue ea cōueniant mēsurā & pōdere farri.
 Farra sed ipsa putri mandabis cōdita terræ, &
 Virtutem latitantem intus seseq; mouentem
 Irritans tantum, naturæ cætera linques.
 Nec lōginqua adeo spatiosi temporis ætas
 Cōuenit huic operi, vires qd' promit ab auro,
 Ac non principijs ē primis conficit aurum.
 Quid si nobilius quoddā, qd' præstet & ipsi
 Auro, contendant proprio molimine summi
 Perficere artifices? apte cui nomen Elixir
 Experti fecere Arabes, ueriq; dedere
 Indicij: id quoniā in meli' quodcūq; metallū
 Ducit, & infectum mira depurat ab arte.
 Sic neq; spectandus nobis locus ille, calorq;:
 Quo calet inclusum semen genitale metalli,
 Quicq; diu fertur specubus tellure sub alta,
 Altatior prorsum ducendi tramite gressus
 Naturæ pariter secessus inter & artis,
 Qua simul ad metā prospectans vtrāq; ducit.
 Deniq; nec speciem verti tunc arte putaris,
 Aere, vel argento duci si videris aurum,
 Sed priuū hoc priuo fieri ex ære atq; argento
 Aurum credideris, veluti si farris in agro
 Infelix lolij & steriles nascantur auenæ.
 Aut si fortē boum videas per viscera toto
 Stridere apes vtero & ruptis effluere costis.
 Aut vt plura sinu molli simul oua puellæ
 Ritē fouent, multo tenero sub pectore bōbyx
 Palpitat, & lecta nutritus fronde virentis
 Dehinc mori, tenuis textu se velleris orbe
 Implicat, ac tandem pedibus munitus & alis
 Papilio de verine pedes volitansq; recedit.
 Quid si cuncta etiā sint vni subdita formæ,
 Quæ specie vulgō perhibent differre metalla?
 E quibus extiterit quodecūq; impurius, atq;
 Sordibus infectū terrestribus, exuet omnem
 Arte luem citius, purumq; nitescet in aurum.
 Atq; ideo haud scire opus est, qb. abdita terris,
 Et quibus ē causis sunt, & quot sorte metalla,
 Qua variè primo fuerint distincta sub ortu.
 Sed quis in arcanos terræ descendat hiatus?
 Quisue referre pedē possit loca tetra remen-
 Veridicōue queat fari quæ viderit ore? (sus
 Vos Musæ, quas nosse decēs & dicere par est

Omnia, vos diuæ nulli memorata priorum
 Dicite, sic vobis ipse aurea vasa sacerdos
 Prima feram, æternū sic aurea carmina durēt.
 Lynceus, vt fama est, visu prælatus acuto
 Omnibus, è summo Siculi qui culmine mōtis
 Pœnorū in portus oculo contendere posset,
 Et numerare etiā versantis littore puppes.
 Hic simul oppositas moles, simul edita saxa
 Inserta montes acie penetrabat ad imos,
 Altaq; secretæ spectabat viscera terræ,
 Aëra per purum veluti, vitreæ sue per vndas
 Aut liquida quondā crystallo missa videmus
 Spectra, quibus rerū nobis respondet imago.
 O quoties patrij residens sub rupe Pachyni
 Trinacriamq; omnē suprà specularus & infrā
 Aetnei causas ignis motusq; videbat.
 Qui simulac tanta vi se procul omnia sensit
 Cernere, non vltrā cunctandi certus, & altē
 Prouidus, externas animū conuertit ad oras.
 Ergo ratem certa plenus spe magna videndi
 Conscendit, pelagiq; deos in vota salutat.
 Sicanio verū portu vix soluerat, ecce
 Cum fera tempestas cæliq; marisq; legentem
 Graiorum ob portus, Epyri vertit ad vrbes.
 Hanc Arethusa illi Nymphas hortata marinas
 Immisit, Nymphisq; etiā adnitentibus ipsis
 Et totum ex imo passim miscentibus equor,
 Nanq; illas metus in thalamis ne fortē videri
 Aequoreis possent inuasera æquus, & omnis
 Tum chorus obscura septum caligine cælum
 Texerat, ac noctem nautis obduxerat atram.
 Hinc ille aerij properans it proxima Pindi
 Culmina spectatū, nec longū tēpus, & omnis
 Interi' Rhodopes, Hemi, I omariq; cauernas
 Fontibus irrigui centū procul inde videbat,
 Oraq; cernebat terræ penetralia centum.
 Quin Pindo exoriēs aderat Achelous ab ipsis
 Sedib. ante oculos & ab imo viscere lynceo,
 Altera qui longo retinet taurina recessu
 Cornua, seq; altē exporgēs immēsa per antra
 Occulit Herculeæ metuentem verbera clauē.
 Ille etiam lento præcelsa Ceraunia passu
 Circuit, & visu simul interiora petiuit
 Omnia, mox Graiæ varijs in montibus oræ
 Confedit, penitusq; cauis rimatus inhæsit
 Obtutu specubus, mirādāq; plurima primus
 Vidit, & hæc eadē nobis memoranda reliquit:
 Quæ dum alijs ad nos olim delata vicissim
 Prodimus, ante oēs hæc intrō prorsus ab illis
 Spectari cupimus, quib. alto in pectore Pallas
 Insidet, atq; illic scitu pulcherrima versat.
 Principio locus & sedes decreta metallis
 Gignedis, terræ est innū atq; immobile viscus
 Marmoreæ in morē pateræ sub montib. altis
 Excisum, velutiq; cauo sub fornice clausum,
 Quo Solis radij penetrant, crebriq; feruntur
 Siderei innumeris etiam fulgoribus ignes,
 Collectumq; coquant humorē, ac iugib. inde
 Saxa per & rimas loca cuncta vaporib. explēt.
 At vbi continuum passus vapor ille calorem

Confedit, nec iam secreta per antra volutus
 Amplius, imensos post tandē induruit annos,
 Hæret in expletis venis informe metallum.
 Nāq; liquor partes terræ dispersus in omnis,
 Et tenuis mixtus tenui, lentoq; calore
 Cōpositus, quondā fugiēs & pinguis & unctō
 Exijt ē uasti fundo crateris ab imo,
 Sulphura ubi argēto feruēt immista perenni,
 Argentō fluere insigni, uitamq; per æuum
 Ducere, queis primis gignūtur multa duobus.
 Hoc matris, patris illud enī uim cōtinet, huius
 Suscipere, illius pars est præbere calorem.
 Hinc fului species auri pulcherrima fulget:
 Hinc nitet argenti candor, rubet ærea uena,
 Ferrea nigrescit sub apertū, plumbea pallet:
 Albicat at stanni facies imitata colorem
 Argenti, pondusq; ferens, ni strideret, æquū.
 In primis igitur cupidis mortalibus aurum
 Quæritur ingentis inter uariosq; labores,
 Perq; laborantis manifesta pericula uitæ.
 Nāq; ferunt Indos, regio qua uergit in Arctō,
 Tendere furatū cumulos, quos eggerit auri
 Formicarū ingens manus: at nō segniter illas
 Exire, ac contra stare, & fugientia passim
 Vnguibus & rostris lacerare, & figere terga,
 Aufugiat quamuis celeri gens illa camelo.
 Nec minus aut serobib. curæ, uastisue ruinis
 Hesperij impendūt, si quādo ē mōtibus aurū
 Eruerint: neq; enim nūc quæ ramēta ferantur
 Fulua Tago, expediā, sed quæ maioribus illi
 Substineant subiecta laboribus, atq; periclis
 Innumeris, & quæ uincāt opera ipsa gigantū.
 Nam steriles magno primū conamine mōtes
 Excindūt, penitusq; petūt, qua nulla dabatur
 Semita, per cuneos accensis uiscera lychnis.
 Atq; imas nulla phœbi sub luce cauernas
 Noctes atq; diēs penetrant, omniq; recessu
 Explorant aditus, humerisq; excissa uicissim
 Exportant, traduntq; alijs lōgo ordine primi
 Per tenebras, donec lucem qui percipit unus
 Eggerat extrema pondus ceruice receptum.
 At illos prædura silex si fortē moretur,
 Qualis iam Pœno rupes sese obtulit hosti,
 Dum ferus aerias in nos transcenderet alpes,
 Hæc igni excoquitur tunc, & molliitur aceto:
 Voluitur at picea circum caligine fumus,
 Et miseris latitans compresso spiritus ore
 Obstruitur, uitāq; operæ sub fasce relinquūt:
 Atq; ideo cēdunt ingenti pondere ferri,
 Et uacuos summæ referant telluris hiatus,
 Qua uapor inclusus cuneis exhalet apertis.
 Nec mora, nec reges, qn multo fornice mōtē
 Substineant totū, cum iam maiore peracta
 Parte operis, cēdunt extremæ fornices arcus:
 Et rima signa præbent, quam peruigil vnus
 Aerio montis residens in culmine sentit.
 Hic ictu, aut clara reuocari voce repente
 Cum famulis iubet artifices, ac deuolat ipse
 Protinus, ingenti strepitu longoq; fragore
 Mōs cadit, humana nequeat qui mēte referri

Conceptus, quantūq; obtusas occupet aures
 Aut incredibili quam cōpleat omnia flatu.
 Illi naturæ gaudent spectare ruinam
 Victores, neq; adhuc illinc educitur aurum:
 Nec sciure etiam tum, cum fodere, uel ante
 Esse, sed una illos ad tanta pericula duxit
 Spes inuicta omnis per casus, perq; labores.
 Sed qd in his tantū morer? aut q mira supsunt
 Præteream? nihilo cū sint his fortē minora.
 Est deinceps aliud festsis studiumq; labosq;
 Quo tantam expurgent immisso fonte ruinā,
 Iamq; igitur summo præcelso ē vertice mōtis,
 Qui reliquos longē superet, centesimus etli
 Separat hūc lapis, huc immissa canalib. ampla
 Flumina deducunt tanto currentia tractu
 Desertas inter valles, perq; inuia saxa,
 Rupibus excisis, trabibusq; inserta cauatis.
 Ergo omnis vario concursu protinus vnda
 In mare colligitur vastū, quo deinde recluso
 Erumpit tanta ui torrens, omnia secum
 Vt trahat, ac latū terræ prouoluat in æquor.
 Excipitur tendens varijs hic deniq; folsis,
 Quas illi passimq; cauāt, sternūtq; gradatim.
 Est Vlex asperq; frutex rorisq; marini
 Persimilis, retinet crebris qui stirpibus aurū,
 Propterea includūt tabulis latera oia, & ipsis
 Altē suspensis ita, per prærupta canali
 In pelagus tendūt vda ē tellure lacune:
 Quod superest, ramis innectitur vlcis aurū.
 Nec labor ille etiā tenuis, cū flumina tentant,
 Et grauib. dices cribris agitantur harenæ,
 Aut operosum æquē quicq; quis pferat: ut cū
 Effossis altē puteis quæcunq; latenti
 Eruerint penitus fundo, tundūtq; lauantq;
 Vrutq; in tenuemq; molunt diducta farina
 Hi quoq; iam fuerant Italīs quandoq; labores
 Flumina per, puteosue etiā, montisue ruinas,
 Itala dum patuit priscis exercita tellus.
 Cui pōst pia lege in terdicta pepercit
 Auri sacra fames: neq; enim exhaurire metalla
 Italiæ, parca & prudens est passa vetustas.
 Nec foret hac etiam regio fœcundior ulla,
 Quæue magis fluere venis nūc iugiter auri,
 Ipsa diu cum tot fuerit nō hausta per annos,
 Si non mortales inter discordia, si non
 Mars eat hos inter vexans immania corda:
 Sed contra ditare orbem si regibus vna
 Cura sit, & populis ditato fungier orbe,
 Pacis opus, qua cūcta vigēt inueta per artes
 Ingenuis aptas animis quas inter haberi
 Non imo dignata loco fortasse putanda est
 Ipsa hæc, quæ grauidē scrutatur viscera terræ,
 Diues vbi pateat latebris auaritia cæcis.
 Hac etenim reliquis preciosius arte metallum
 Eruitur, meritoq; id cunctis nomine præstat.
 Seu color inspicitur gratus, quo sidera fulgēt,
 Seu lentus facilisq; tenor, quo cedit in omnis
 Partes, seu pondus rerum superabile nulli
 Penditur, aut vni quoniam nil deperit auro
 Igne, velut solum consumit nulla vetustas, Ac

Ac neq; rubigo, aut ærugo conficit vlla,
 Cuncta adeo firmis illic compagibus hærent,
 Sulfur vbi ardoris posita pinguedine causam
 Perdidit, & fluidi, quo nõ velut antè, vaporet.
 Ac longo interea decoctum tempore pura
 Mundicie, & clara perfusum luce nitescit.
 Atq; ita temperiem summã radicatus humor,
 Et calor exæquant illi, pariterq; colorem
 Perspicuumq; ferunt. argento nec minus ipsi
 Viuo etiam terræ partes miscentur in omneis
 Prorsus aquæ partes nullo discrimine iunctæ.
 Hinc calor argenti, necnon & sulfuris una
 Perspicua inter se denfet corpuscula paruo
 Multa loco, simulvnde color pòdusq; resultat
 Et longo constans illorum tempore nexus.
 His è principijs poteris dignoscere certo
 Ordine, quo distent inter se quæq; metalla.
 Sulfura si fuerint lutulenta, argentaq; uiua,
 Principio, inficiet pariter quodcunq; sub ipsis
 Gignetur, magisatq; magis, quo nõ calore quæ
 Còcoquet, aut iusto quo iã maioræ, minoræ
 Durant perstans multos còctura per annos.
 Hinc variæ rerû formæ, quæ nomine quodã,
 Quod sint sæpe simul, Graio dixere metalla.
 Singula seu propriam speciẽ sortita feruntur,
 Et diuersa alijs adeo distinctaq; perstent.
 Seu cunctis vnum natura semen inhæret,
 Et genere hæc vno sese specieq; tuentur,
 Nec distant alio nisi quod felicius illud
 Exijt, hoc miserè secum sordentia traxit
 Principia, atq; eadẽ còstans non exiit vnquã,
 Vtraq; cum menti sedeat sententia summis
 Patronis, neq; adhuc litem dissoluere iudex
 Quiuerit incassum conatus, proxima veris
 Intuitus neq; adhuc, tãtũ hic natura recessit,
 Abdidit & grauium sese in penetralia rerum.
 Hactenus obiectis tantæ rationibus arti
 Responsum, læto nunc experientia vultu
 Prodeat erroris expers, & nescia falli.
 Hæc quoq; seruitũ phibet venisse Prometheo
 Post famulas, quas ille polo deduxerat artes,
 Atq; diu illum opera famulãtis nauiter vsum:
 Verum vbi còsenuit, tantũ prudentibus illam
 Ipse viris fertur moriens liquisse volentem.
 Hos itaq; hæc certo docuit faciliq; periculo
 Nonnulla inter se immutari ex arte metalla,
 Nec tãtũ hæc, verum fieri quãdoq; per artẽ
 Verè aurum, argëtumue alijs exẽptile rebus.
 Est lapis effossus Syriæ pictoribus, auri
 Pigmentũ vero quod & ipsi nomine dicunt.
 Frangitur attritus specularis more lapilli,
 In summa ostentans auri tellure colorem.
 Hunc tu purgatũ doctè prius excoque multo
 Igne, per anfractus longos, qui ducitur vsq;
 Quo redeat flammis in se volentibus idem.
 Igne olim hoc Caij solertia principis aurum
 Fecerat, Obrizon sapiens cui Græcia nomen
 Præbuit è rerum inserta virtute receptum,
 Seu multo quoniam purgatum redditur igni,
 Seu nulla quoniã maculatum sorde renidet,

Nec pignetũ auri fuit amplius ipse, sed aurũ,
 Qui lapis antè auri tantũ simulauerat aurũ:
 At ne fortè nimis videamur prisca referre,
 Carmine perpetuo nobis propiora canamus.
 Increscũt hærentq; cadis simul vndiq; crustæ,
 Alba quibus longo senuerunt tempore vina,
 Has meo Euganeæ gëtis Schola tũ decus imo
 Accipit erasas fundo, costisq; vetusti
 Vasis, & includit purgato fictilis ollæ
 In medio, atq; luto testam circumliniit omnẽ,
 Obturatq; illi rimas, atq; obstruit ora,
 Hanc deinde ardenti iubet in fornace diurno
 Nocturnoq; calore coqui, qua vitrea feruet
 Massa datura olim varias liquefacta figuras.
 Verum vbi iam satis est ea visa caloribus vsta,
 Perpetuis, illam demit frangitq; repentẽ,
 Moris vt est, spectatq; simul nõ p̃tinus albet,
 Et teritur veteris iam sex decocta Lyæi.
 Interèa sed enim, cunctis mirabile visu
 Scintillæ, conspersa polo velut aurea signa
 Innumera argenti miro in candore videntur.
 Sed quid in alterius visis moror? inq; relatis,
 Atq; aliena premès nunc per vestigia tendo:
 Vidi ego qui tenues argenti ritè tabellas
 Spargeret & lateris contriti puluere, & vnã
 Huic virides aëris squamas niueasq; perusti
 Contundi micæ salis iniungiq; iuberet,
 Puluereosq; alijs grumos è rebus aceruans,
 Quas vetat & ratio, necnon ars ipsa referri,
 Hæc ne sordentis vulgi vilescat in vsus,
 Illa vt non vlli quæ sunt celanda reuelet.
 Mox ita compositis angusta in pyxide lamina
 Subjicere inclusas arcto sub fornice flammæ,
 Quales crediderim torrere ad tartara fontes,
 Aut vbi sulfureis diros p̃mit Ætna sub antris.
 At postquã ardenti fuerat hæc cuncta camino
 Tosta dies noctesq; nouẽ, tũ demere massam
 Feruentẽ, deq; ignis adhuc seruo rubentem
 Abluere argenti roranti aspergine lymphæ,
 Quam simul in partis lima diduxerat acri
 Exiguas, phialæ secreta in parte locabat
 Artificis mirè ingenium, nam desuper vndam
 Fundebat, quæ mox argento excerneret aurũ.
 Tum viridem sensim in laticem liquere videri
 Argenti vis illa prius compacta, sed imum
 Vas auri seiuncta grauis ramenta petebant,
 Tãtus aquæ vigor est, tãta illo in puluere uirtus
 Nec fortè apparet alibi concordia rerum
 Clarius, vt nectat quæ vix iungenda uidetur,
 Si quis particulas commisti pulueris omnes
 Computer, & varios illarum existimet vsus,
 Quæ tamẽ hoc vnũ còcordi ex arte tulerunt.
 Nec minus, vt rebus proprias discordia vires
 Auferat, vt molli tenuari dura liquore
 Viderit, atq; brevis consumi protinus horæ
 Momẽto, & tenues effundi prorsus in vndas.
 Lympharum verò species haud trahitur vna,
 Nanq; aliæ quæcunq; hominũ tellure metalla
 Erutaq; & durata manu si tangere crebris
 Contingat guttis, eadem mirabile visu,

Aut minuit in frustra, aut in tenuē ocyus undā
 Dispergūt, liquidoq; docēt assuescere fluctu.
 Sed tamē unū adeo uis hęc non inficit aurū,
 Nā pstat simul icolume, & simul omnib; illinc
 Sordibus ablutum contestim purius exit.
 Est etiā Lymphę illius, si credere dignum est,
 Mira qdē, & nobis nō immemorāda potestas,
 Quę quodcūq; semel purū & sine labe metallū
 Contigit, argenti tremula sub imagine viui
 Cogit in alterius speciem, formāq; resoluī.
 Quid quā de veteri guttatim stillat Iaccho?
 Deinde fimo incoquitur putri, lentoq; calore,
 Donec in ætherei splendoris uersa colorem
 Accipit ē summo cælestum corpore nomen,
 Hac quoq; dura ferūt certo mollescere ductu
 Corpora, quā Phœbi uel quā dignata Dianę
 Nomine, mortales rebus præponere cunctis
 Instituire, quibus precij mensura pateret.
 Nec tñ, hęc quanuis ita sint, immune putabis
 Esse aurum, certo quin ex humore fatiscat.
 Acris aquā hoc etiam dirę violentia rodit,
 Et terit, & liquidas tenuatim vertit in vndas.
 Verū hęc exigua lucem tibi recta sequēti
 Prætulerint, veri qua cernere culmina possis,
 Quo te discutiens tenebras industria ducit.
 Sunt alię ex alijs quærendę fontibus vndę,
 Iam quibus ex sese, nulla vi, leniter aurum
 Humescat, nullo alterius veniente liquoris
 Auxilio, exterius propria soluat in vnda.
 Hoc agite, hinc uobis summā pquire laudē
 Diuini artifices, hęc nanq; potentia cælo
 Cælestis descendit aquā, qua cuncta tuentur
 Robore se proprio, nec non producere foetus
 Ipsa sibi similes, & in æuū extēdere possunt
 Progeniē, multos fragilem durare per annos.
 Nonne uides quanto secum natura tenore
 Cōsonet? utq; modū generādi cōprobet unū
 Semper, & vnus vi nitens seminis, vni
 Seruiat una operi: quod & unū nacta q̄escat?
 Nec Bacchi si tentet opus, Cerealia miscet
 Semina, nec, Cereris, si frumentaria quærat,
 Pinguia Cecropiæ, tractat plantaria diuæ.
 Ordea cui cordi, demum serit ordea, ne tu
 Nunc aliunde pares auri primordia, in auro
 Semina sunt auri, quanuis abstrusa recedant
 Longius, & multo nobis quærenda labore.
 Nec maris immēsi reputes, aut nubes aquosæ,
 Vel liquidi fontis similē: quā quærere lymphā
 Instituis, neq; enim, qd tu obseruare memēto
 Inficit illa, liquat aliquid, cum spargitur, aut id
 Humectat, propius cui venerit, arida nanq;
 Pulueris hęc extra in speciē se prodit, at imis
 Vuida contusi liquet in penetralibus auri.
 His olim veteres intenti gnauiter vndis
 In portum rexere ratei felicitibus auris,
 Ignarosq; uiaē medijs in fluctibus inter
 Obstātēis scopulos frustra liquere natanteis.
 Hinc multa expertū, nec non & multa docētē
 Insula diuino Balearis munere misit

Alma uirum, cuius miro velamine tectus
 Ipse liquor, quo cūcta madēt, iā credere mul-
 Impulit, vt Bacchi cādēs & lipidus humor (ros
 Principia ablueret secretæ protinus artis.
 At non ille quidem sentit, quā dicere prima
 Est facie visus, neq; tunc stillantia vina
 Miscebat, cum iam præstanti lentus in vrbe
 Insuatum terens residens feliciter annos
 Fecit inexhaustum pondus prædiuitis auri.
 Ac socijs, quos ipse sibi coniunxerat, æquos
 Diuisit tenuem diuini pulueris offam:
 Cuius in imēsum quota pars traduceret aurū
 Iam pridem quæcūq; forent infecta in metallā.
 Hinc quoq; cultus Arabs vitreo de fote liquorē
 Desertas inter valles, præruptaq; purum
 Saxa sup ducit, nemorūq; occultat in vmbra,
 Altorū, densis passim quæ vepribus horrent,
 Ast alias tamen hic uenas ostendat apertē,
 Vber vbi emanat semper, nec inutilis humor,
 Et te dum varijs immensa per aua rebus
 Detinet intentum, felices præterit vndas,
 Quas manibus quondā puris haurire solebat
 Ipse, nec admiscens aliud, longumq; diuq;
 Compositas parua leuiter fornace coquebat,
 Vnde opera arcana naturæ occulta reclusit
 Sæpius, & grates dijs immortalibus egit.
 Sic alijs, quos experiendo maxima labore,
 Visere iam decuit summo quæsitā labore,
 Angustum per iter recto de tramite nunquā,
 Quā prius ingressi declinauere, nec antē
 Desinere optarunt, licuit quā tangere lætis
 Tandem exoptatū longo post tēpore finem.
 Hoc opus, hanc primū tantā mortalibus artem
 Interpret rerū ostendit sanctissimus Hermes,
 Ne clatuit tanto duxit quos munere dignos,
 Edoctos sed iam docuit, penitusq; remota
 Rebus ab his, tanq; non dignos, terrere possent
 Ne peterēt, quā nō vnquā cōtingere vellent
 Iamq; p̄bos tādē accēdēs, vt quærere vssu,
 Quæ sciret, verōq; ipse deprehenderat vssu,
 Admonuit paucis contentum pergere doctū
 Artificem, tanquā naturæ rite sequentem
 Certa solo pressis stabili vestigia signis.
 Quinetiam humano docuit de corpore pelli
 Hac omnes ualida morbos faciliq; medela,
 Seruariq; diu nitido cum flore iuuentam
 Et seniu placidos produci grande per annos,
 Nec sanctā violare fidem, nec fallere quenquā
 Ille potens sacri patitur medicaminis vssus:
 Hoc sed qui poterit dijs adspirantibus vti,
 Et præstare etiam quoties defecerit, ille
 Plurima contemnens, & seruantissimus æquil
 Hinc erit, & frugi, curasq; eludet inanes,
 Et dites supra gradiens, ditissimus omnis,
 Pauperiem simulabit ouās, ac sæpe benignus
 Proderit, & miseris latitans succurret egenis,
 Innocuusq; alijs sibimet gaudebit a desse,
 Et facilem ducet momenta per omnia vitam.

IOANNIS AVRELII

AVGVRELLI CHRYSOPOEIAE
LIBER SECVNDVS.

Athenus auriferam secreta Palla-
dis artem
Inuentam humana quondam uir-
tute coegit

Credere nunc ratio, nunc experientia suavit.
Iamq; ea quid possit, quo prudens tēdere ppat,
Hic canere incipiam, dextro modo numine Phœ
Difficiles adeo factu, dictuq; per artes (bi
Ingrediar, uerbis addens & rebus honorem.
Tuq; ades o cultu Musis & Apolline pectus
Ante alios olim cunctos diuine Poëta,
Quo duce secretum per iter procedere tantu
Ipse quæ, ut propius Pimplei culmina cernēs
Alta iugi, ne quo interea per deuiā ducar.
Illuc namq; animus certa spe ductus anhelat,
Efficit gradibus crescentis scandere famæ,
Nella aui quam longa queat delere uetustas.
In primis niueo sparsus candore lapillus
Quæritur, aut longo contritus tēpore puluis
E niueo in liquidum uersus candore ruborē.
Illius infecto tenuis pars mista metallo
Inserit argenti subito, mirabile, pondus
Et speciem, uel si argento sit proxima uiuo:
Dedocet hoc fungi liquenti immobile uita.
Aerubor ipso etiam puluis preciosior auro
Quodcumq; ex illis primum calefeceris igni,
Venter in immensum pōdus tibi protinus auri.
Atq; ideo artifice manus nihil esse putato,
Quæ quib; è primis opus id cōponere possit:
Noscere, quæ uē prius capiat circūq; labore.
Mox ut naturæ se tum præbere ministrum
Sentiat, exemptum latebris cum nobile semē
Proferet in lucem solers, iterumq; tenebris
Redder, & occulta seruatum pyxide claudet.
Cūq; alimēta putri sēsīm dabit humida massæ,
Agricola ut quondam telluri semine iacto
Spargit rore leui tantum sitientia culta.
Nec minus interea tepidū cū suggeret ignē,
Et genitalem intus uim ui subeunte fouebit:
Vt calor interior solet exteriore iuuari,
Ac stomacho præterea manus præstare uigorē
Vt ualet, utq; agri uires releuare caducas
Apposita exterius possunt fomēta medentū.
Nec uarias specie res admiscebit, & uni
Quodcumq; obtulerit iunctū, procul inde mo-
O tardas adeo mentes, assuetaq; falli (uebit.
Artificum uario rerum per inania ductu
Pectora, cū duris quid mollia uina metallis?
Apta epulis, atq; apta bibi suauissima uina.
Quid leuis humano missus de corpe sanguis?
Quid lapsi è rosea flauī ceruice capilli?
Qua quid? & lectæ summis in montib; herbæ
Conueniunt imis fossio sub montibus auro?
Hic tamē expressam prælis torquentib; uuam

Accipit, & phialæ postrema in parte reponit:
Cuius in extremo rostrum connectitur ore.
Hanc super ignitos cineres candēte camino:
Aut super undosum laticem feruentis Aeni
Collocat, at tenuis fertur uapor intus, & herēs
Alta petit, leuiusq; liquens it fusus in undas:
Ardentemq; uocant Lymphā uitæq; liquorē:
Vitrea quem raris effundit fistula guttus.
Hic ergo ut multis uicibus stillauerit, unā
Collectus uarios tandem feruatur in usus,
Præcipuè uerò, modico lentescat ut igne,
Siue simo incoctus nulla non arte repenti.
Fingitur oblongo uitreum uas ductile collo:
Bina unde, exiles uelut ansæ, brachia pēdent
Cōcaua, quæ uentrē uasis flectuntur ad imū.
Hic igitur liquor inclusus cū summa per ora
Fertur, continuo binas inclinat in aures,
Ingreditur, repetitq; iterū, quas liquerat imo
Fundo feruentis lymphas, iterumq; refertur
Ad supera, atq; leuis nusquam uē getus eandē
Itq; reditq; uiam toties, & mobilis idem
Ipse in se sua per uestigia confluit humor,
Donec paulatim niueam densetur in ossam.
Tenuibus hæc tandē lamnis cōponitur auri,
Et coquitur lento forsā, longoq; calore. (cto
Verū hocne, anne alio quouis ea deniq; pa-
Cōmiscēt (nāq; hoc haud est exquirere nostrū)
In cassum cuncta exercent, frustra q; laborant,
Nā specie diuersa simul dum iungere curant,
Altera ut impediant primo mox altera motu,
Efficiunt, ullo ne possint tempore quicquam
Edere, quod per se natura constet & unum.
Namq; ita principio statuās cūcta esse sub una
Re, quib; hīc opus est, nihil ut quæsiueris extra,
Præcipuè humorem, qui sese iugis abundē
Sufficit, atq; intus seruat, dum prodeat illud,
Quod cupis, & gigni tanto conamine certas.
Quinetiā duplicē scito uim intrinsecus esse,
Et quæ semper agat, & quæ patiat, ut una
Fœmina, masq; agitēt, ueluti cū pullus in ouo
Crescit agētē quidē hoc, atq; hoc patiētē uicif
Exterius tantū miti atq; fouente calore (sim,
Adiutus, neq; tu quid conuenientius ullum
Exēplo hoc credas, neq; qd me iudice semp
Acrius inspectes, atq; ad quod cūcta reducas.
Ast alius puro uarias de sanguine parteis
Elicit, atq; adeo ductas elementa uocare
Instituit, tanquam possint ea fortē uideri
Simplicia, aut tāgi manibus, secreta uel usquā
Esse, uel includi quoquā, quin protinus omne
Nas penetrēt, duro quāuis Adamāte peractū
Id fuerit, simplex neq; enim cōsistere corpus
Parte potest orbis uasti uiolenter in ulla,
Sed propria tantum gaudēs in sede quiescit.
Sic sæpe ex alijs rebus, sic sæpe seorsum
Quatuor è tonsis ponunt elementa capillis.
At non sic natura potēs hæc segregat unquā,
Sed miscet potius simul, & confundit eodem
Frigida commutans calidis, humentia siccis,
Atq; ita corrumpit solidum, neq; diuidit ulla

In parteis, seruans genitalem seminis illi
 Vim, qua corrupto corp⁹ de corpore gignat:
 Nanq; ex quo q̄c̄q; genitū est, id putruit ante.
 Quid qui conatur quæsitæ longius herbæ
 Inualido aufugiens argentum sistere succo:
 Idq; gelat, duratq; simul, sed figere nulla
 Arte potest, ictu quo molli ducere possit.
 At non quod solidum faciat, uel ductile, tantū
 Querendū est, sed quod uideatur posse priorē
 Auferre, atq; illi defecto inducere formam
 Mox aliam, & puri speciem donare metalli.
 Sulphura quid memorē lōgo deterfa labore:
 Nitraq; purgatosq; sales, tostasq; Lyæi
 Longæui feces, uel quæ atramenta calenti
 Accensa effundunt guttas è uase rubenteis:
 Hinc soluūt, iteratq; uices, ac sæpe resoluunt:
 Deinde lauāt, iterūq; terūt, mox figere tētāt:
 In calcem uertunt etiam, misloq; uapore
 In sublime ferunt tenuati corporis auram.
 Compositos uaria uideas hinc lege caminos
 Innumeros, totidemq; luto lita uitrea uasa.
 Quæq; sibi uertit Faber argentarius usu,
 Sordidiusq; aliæ quicquid fabrilibus artes
 Exercent curis, nostri arripuere, suisq;
 Infani asciuere laboribus: atq; ita semper
 Sulphur olent, semper faciem fuligine tinēti
 Horrendas atra simulant ab imagine laruas.
 Nec miseram magis affirmes ueraciter ullam
 Artē aliam, q̄ quæ externis Alchymia uerbis
 Dicitur, obscurisq; tegens ambagibus errat
 A uia per, miserosq; trahit p̄ iniqua sequentes
 Ac tandē ciectos in cæca Barathra relinquit.
 Ut uideas quandoq; bonum sua prædia ciuē
 Vendētem, patriasq; domos, mercesq; repo-
 Fornaces inter uersari, ac follibus aurā (stas,
 Captare, in tenuemq; nefas, cōuerrere fumū
 Rem, dubias dum quærit opes insanus, auitā.
 Difficilem interea coniunx mœstissima uitā
 Protrahit, illachrymant nati, fit sordidus ipse
 E lauto, ludusq; patens & fabula uulgi.
 Quare agite exēptā tenebris hāc cernite lucē
 Mortales, cæcisq; uijs auertite gressum,
 Ac prohibete nefas tantū, & depellite uirus,
 Infectum quo uulgus iners se posse per artem
 Diuinam miscere manus putat, abdita rerum
 Quæ ualeat & causas adeo spectare latenteis,
 Hanc nō impuris manibus fraudator auaru
 Attingat, decoctor item, quisquisue fabrilis
 Arte ualeat, mollisue etiam, cui perdita cordi
 Ocīa, mercatorūe uagus, uel deditus urbi
 Ciuis, & incumbens telluri aruisq; colendis:
 Et q̄ multa animo præsertim & magna mine-
 Vel si q̄ similes hęc uulgo quærere sueti (tur,
 Fraude mala tātū, uel habēdi prorsus amore.
 At sapiens, superos in primis qui colat, & qui
 Noscedis penit⁹ causis modō gaudeat, huc se
 Conferat, hanc totis sectetur uiribus artem.
 Huic comes herēbit grauis exploratio rerum
 Intima naturæ passim uestigia seruans,
 Tū mora sollicitos cursus reimorata sequetur:
 Et uisura olim stabilis patientia finem,

Mox labor, ingenuosq; mouēs industria gressū
 Haud aberit, uitreūq; feret uas scilicet uas,
 Vnum opus, atq; unā secū septus inibit
 Ille igitur tanto comitatu septus inibit
 Longū iter, & lento peruadens omnia passū
 Continuē miris oculos mentemq; reperit
 Pascet, & assiduum fallent spectata laborem
 Donec in arcana testos tellure recludet
 Thesauros ignotum argenti pondus & aurū
 Eloquent an uulgo prorsus non credita ceptū
 Expediam primus: nec erat cum talia ceptū
 Iam fari, mens ista mihi, sed compulsi ordo
 Integer, ut dictis etiam maiora reuelem.
 Ille ergo ulterius procedens, ultima rerum
 Secreta inueniet, queis se natura peractis
 Oblectat, gemmasq; pari confinget ab arte.
 Ac nisi dicendis superessent multa metallis,
 Gemmarum forsan causas, sedesq; referrem
 Sepositas, quibus in specubus natura beatas
 Ludit, & in nulla magis hac mirabilis uires.
 Parte ualeat summas uariando promere uires.
 Perspicuæ ut tell⁹ lymphæ comita minutum
 Pura ferat gemmas, ut cæli motus, & ardor,
 Sidereusq; situs certam præscripserit illis
 Sedem gignēdis canerem, nec gēmeus unde
 Irradiet fulgor, uariet color unde, tacere.
 Duricies etiam unde illis inuicta, nec igni
 Cedēs, nec ferro, unde nitēs distinctaq; miris
 Interdum maculis facies, iam qualis Achaten
 Æacidæ ornarat Musis & Apolline felix.
 Vos natura parens, nulla cui motus ab arte
 Prouenit, o Diuæ parua concludere gemma
 Spōte nouem uoluit proprijs insignibus oēa
 Ornatas, mediumq; simul considere Phœbū
 Deposito mitem cornu Citharæq; canentem:
 His ut testatum signis mortaliū honore,
 Quo numero & quali semp̄ præstatis honore,
 Felicem tanto dignatum munere Pyrrhum,
 Et fortunatos licuit quibus ista uidere.
 Indomiti hinc uirtus Adamātis multa referri
 Debuerat, Solis ut quondam quæstus in auro,
 Cognitus, utq; uno tantū quæstus in auro,
 Vtq; actus ferro durisq; incudibus ictu
 Respuat, atq; etiam ferrum dissiliet utrinq;
 Dissiliantq; ipsis incudes ictibus actæ.
 Ut prædura adeo uis hęc rumpatnr, & ictu
 Sanguine, calfactoq; hirci rumpatnr ferri.
 Crebro librantis grauius per inania oberrans
 Ut lapis accessu Magnæ Adamātis abdicet idem,
 Ferrum declinet, uel inhærens concepta uenena,
 Irritaq; ut tandem faciat concepta uirtus,
 Et pellat de mente metus Adamātina uirtus,
 Omnia quæ quondā falsa est experiētia Præcis
 Credula, nanq; horū fortē expendere sese
 Certior arrisit, quæ non ostendere sese
 Quiuit adhuc nobis, seu nō gen⁹ illud in auro
 Congenitum pateat, seu sic, ut pleraq; falso
 Nunc alia, hoc etiam non uero nomine dicat
 Artifices, ideoq; ipsa re prorsus aberrant,
 Quo neq; quæ Veteres sup̄ his scripsere facē-
 Esse, sed in dubiū reuocari tradita posse ipā

Ipsa hæc contendunt manifestis omnia signis.
 Nec uirides etiam fas hinc transire Smaragdos
 Indictos, neque enim color est iucundior ullus,
 Quam quo se tellus horis genitalibus anni
 Vestit, & ostentat uultu meliore uirentem.
 At mage nil uiret his, nihil est quod compleatque
 Cōtuitu his oculos, satiet minus, ipsaque multo
 Obscurata acies intentu protinus ipso
 Aspectu uiridis claret recreata Smaragdi.
 Fulgurat ut picto uiola Carbunculus igne.
 Mox etiam canerem, uariisque ut fulget laspis.
 Concolor & fuluo radiat Topatios auro.
 Innumerasque alias specie, uel nomine tantum
 Diuersas cœpto memorare carmine gēmas.
 Verū hæc iam satis est leuiter tetigisse uagatē,
 Atque alijs mōstrasse uia, qua tendere pergant,
 Si quos forte iuuat naturæ occulta subisse,
 Hæc eademque palam dulci fecisse Camœnā.
 Nunc age materiā, tantæ quam præstitit arti
 Natura, expediam, ne quis perferre labores
 Incassum studeat tantos, sed grandia uitet
 Detrimēta, quibus uesani sæpe tenentur
 Artifices, longe primis dum rebus aberrant,
 Quas capere, ac solas illos seruare decebat.
 Est lucus summo secreti in uertice montis,
 Fons ubi decurrit nitidis argenteis undis,
 Et specus exesum tendens aperitur in antrū.
 Intus habet præstans diuino numine Virgo,
 Ruricolæ Glauram præscio quā nomine dicūt.
 Huc densos inter uepres angustus & asper
 Acliusque, agrè perducit callis euntem.
 Vestibulū ante ipsum speluncæ læuis & æqua
 Planities, nō ampla tamen, horrentibus umbris
 Cingitur, ac fluuij ripis, & margine Tophi,
 Obducta uiridi musco spissisque Corymbis,
 Ingreditur uerō si quis feliciter, omnem
 Continuū labem humanam, mirabile dictu,
 Exiit, ac pondus subito mortale relinquit,
 Et purus penitusque leuis fit spiritus illi.
 Quique aditus lustret cunctos, agilisque feratur
 Per cuneos, quibus in medijs sedet aurea Nym-
 Aure & circum thalamus supraque renidet, (pha,
 Quin auri tabulæ pedibus calcantur euntū,
 Atque ipsa ex auro splendet conflata supellex.
 Taruisijs: ne qua titubet in montibus antrum
 Hoc pete, qui rebus tantis primordia quæris,
 Quodque illic uisum fuerit preciosius, inde
 Erue, nec sumptu nimio, nec parce labori.
 Nō tamen aut uiuū sulphur, tremulumue re-
 Argētū, uel quæ undati delata uapore (pones
 Exit ab his primum putrisque infectaque uena.
 Sed purū atque omni purgatū sorde metallum
 Accipies, cuius secreta in parte recessit
 Spiritus, & crassa pressus sub mole latenter
 Victitat, ac solui uinculis, & carcere cæco
 Emitti expectat tenues effusus in auras.
 Quæque erat innato subsidens pondere moles,
 Iam leuis assensu superas contendat in oras,
 Duraque mollescat naturam imitata per artem
 Eximiam, retro quæ per consueta reuerti

Imperat, ut longo sese torpore recludat
 Inclusum semen, uegetantis more, nec intus
 Ardua constantis metuat iam uincula massæ.
 Quod tibi ne mirum ualeat quandoque uideri,
 Pullulat interdum proprii uirtute uigoris
 Auri perpetuum germen, ferturque sub auras,
 Non secus ac summa fruticis tellure cacumen
 Exit, & inde sua ui sese extollit, ut Istri
 Accola felicitis sæpe illud stirpibus hærens
 Capreoli in morem nati circundare truncos,
 Implicitumque etiam saxi inuenit obesis.
 Vtique agiles serpunt edera, lateque pererrant
 Amplexæ lateres circum, pariesque fatiscit
 Dirutus, ingressis rimas radicibus, atque
 Frondibus, ac prætergressis latera obuia ramis:
 Sic Topho inseritur crescentis uiuidus auri
 Surculus, atque intus partis explorat inanes,
 Egrediturque illinc, & se diffundit in auras,
 Aut uariè illius summas complectitur oras,
 Quasque tenet solidè cōspersas purus inaurat,
 Hinc duo præcipue, quæ uerlet cura probati
 Artificis, statuo. quid primum seligat, & quo
 Selectum pacto moderetur, & aptius edat,
 Quo possit modico solui lentoque calore.
 Vtrūque innumeris præsci inuoluere tenebris,
 Barbaraque occultis rebus coniungere uerba
 Haud dubij, centū statuerunt nomina, quorū
 Quodcunque incertā signaret remque, modūque,
 Multaque quæ lepidi quondā sinkere Poetæ,
 Quæque sacrorum olim ueri uox nuncia Vatu
 Protulit, his etiam uice sunt interpretis usi,
 Singulaque exposuere, atque inseruere libellis
 Ipsa suis patefacta, uelut cælantia pridem
 Artis opus tantæ, cum porrò uana Poetæ
 Fingenta illecebris uacuas captantia mentes
 Commenti, multo fuerint diuersa loquuti.
 Qui uerò incōprehensum & inenarrabile mu-
 Diuinæ humanas aduētū prolis ad oras (nus
 Præfati, haudquaquam parua hæc sēsere sub ingēs
 Os illud tam magna sonans mysteria Vates.
 Hæc tamen, haud nullis nostri suadētibus ausi,
 Vel quod eos ea uana fides tenuisse putandū
 Vel sua quod uarijs iuuat cælasse figuris. (est,
 Quin etiam huic uni, quo se mollire metalla
 Inuenere modo, cunctarum nomina rerum
 Imposuere, quod hæc cunctis uis insita rebus
 Hæreat, incipiatque omnes, & compleat una.
 Cuncta adeo cunctis occultauere, neque illi
 Nequicquam interdū seriē abrupte loquēdo
 Perpetem, & excursus interposuere uacantis.
 Ergo altè uestigia animis, & rite repertam
 Materiam rebus tantis per deua fume.
 Nam nō una tibi regio dabit, aut locus unus.
 Montibus at multæ spaciatur Oreades altis,
 Antra quibus cura est seruare, ingētiaque intus
 Munera, iam quorū uenientes sæpe remittūt
 Participes, manibus puris & pectore si qui
 Accessere illuc, dices ubi pectine eburno
 Aurea perpetuo depectunt uellera Nymphæ,
 Quæ prima heroū pubes rate sancta petiuit,
 A

Nec timuit tantos per fluctus quærere sumis
 Tū ducib. ditē sub Iasone & Hercule Colchō.
 Alter inauratam noto de uertice pellem,
 Principiū uelut ostendit, quod sumere possis.
 Alter onus quantū subeas, quantumq; laborē
 Impēdas crassam circa molem, & rude pōdus,
 Edocuit: neq; enim quā debes sumere, magnū
 Inuenisse adeo est, habile sed reddere massam.
 Hoc opus, hic labor est, hīc exercentur inanes
 Artificum curæ, uarijs hīc deniq; nugis
 Sese ipsos, aliosq; simul frustrantur inertes.
 Et nunc urentis latices, Bacchiue liquorem,
 Nūc olidas miscent lymphas, quæ mēstrua &
 Appellāt, ueluti sint, ut quæ dulcia cōplēt (ipsi
 Pignora perfectis materna mensibus aluo.
 Deinde coquunt lento spaciosi tēporis igne
 Assiduē instantes frustra, longiq; laboris
 Præmia decepti tardē uentura morantur,
 Nam uarias rebus formas adhibere serendis
 Nō puduit, quæ sic naturę monstra repugnāt,
 Hoc opere in toto præsertim, quod nihil æquē
 Postulat, ac quod sit simplex, farragine nulla
 Rerum alia expletū, quā quæ tellure sub alta
 Continuo puri suffitu sulphuris, atq;
 Comparis attractu uiui conflantur in aurum.
 Præparat ast aliter alius, fortasse nec unus
 Est modus, una modo res ipsa & pura reduci
 Iam liquido uideatur, & in se sola relinqui.
 Ars hīc, sed propius Naturā imitata, laboret,
 Illic ipsa suum constans Natura tenorem,
 Artificis sed mota manu directaq; seruet.
 Nanq; ubi compactū ualida soluetur ab arte,
 Expositumq; extra uenienti ui dabit ultro
 Sese opus, & certa fœcundum prole patebit,
 Quod superest: ipsum secreta in sede locabis,
 Perpetuoq; calore, & longo tempore fœtum
 Exercebis, & huic sensim sua pabula reddes.
 Nec graue decreti spatiū tibi temporis esto,
 Quicquid id est, certo nā prodit tēpore quic-
 Exoritur, donec perfectū circuat orbem, (qđ
 Quo se uitalis profert in luminis auras.
 Ac ueluti informis paulatim matris in aluo
 Fœtus inaugeſcit, paruus dū fingitur infans,
 Sic locus exceptus dextrē, cui semina mades
 Aurea, continuē producens illa fouebit,
 Donec inoptatos adolescent edira fructus.
 Tumq; ministrabis paruū crescentib. ignem
 Principio, humenteinq; & corrūpentib. aptū,
 Temperiemq; illis, Mariæ quæ balnea dictāt,
 Inter & humorem statues interq; calorem.
 Quodq; simū falsō appellant, & balnea, tantū
 Tu mitem ac proprium gignēdis usq; teporē
 Sufficies æquus, neq; enim qui deficit, aut qui
 Excedit calor, & medium seruare nequit: Sed
 Alternat uariatq; uices, hic profuit unquam
 Natis, aut certo nascendis tempore rebus.
 Materiā quoq; nec multam concludere parua
 Pyxide curandū est, modico nanq; ipsa calore
 Haud poterit resoluta suas expromere uires.
 Id quoq; non opus est, nā cū semel ipse beati

Pulueris extiteris compos, nō amplius optea
 Aut multū, aut ipsum rursus cōponere, nanq;
 Augebis quoties ulli tibi uenerit usu.
 Illud nec parui facies, quod clara beatus
 Signa dabit puluis tibi, cū manifestus haberi
 Cœperit, & uarios ostendet rite colores.
 Sed ruber in primis quanuis optabitur, albū
 Nō tamē excipies, qñ & magni quoq; pēdas,
 Atq; atrū, nanq; hic operis tibi mōstrat aperte
 Principium magni, secretaq; hostia pandit
 Prima uia, ignarū frustra qua uulguſ anhelat,
 Et uaga multiuij callis diuertit in ora.
 Ille iter inceptū quondā, propiusq; peractū
 Iam mediū, ostēdit, nec iā procul esse ruboris
 Indiciū, gaudet cū uis humana propinquū
 Affore opus, quo non maius perfecit ulla
 Ars ullis adiuta opibus, licet ipsa potenti
 Nil non ingenio peragat, quæ sidera celi
 Suspicit, atq; obit signorū inspectat & ortus,
 Cōscenditq; polum gradib. subnixā superbis,
 Ac maris & terræ tractus metitur, & ipsas
 Innumeras prorsus numero cōprehendit are-
 Cælestis etiam concentus uoce referri (nas.
 Edocet humana, fidibusq; imitata canoris
 Aetherei septem tentat discrimina cantus.
 Arte etiam inuentæ Leges & ciuica Iura,
 Arte urbes constant claræ, sanctiq; senatus,
 Arte regunt reges populos, exercitus arte
 Ducitur, atq; etiā præstans Dux imperat arte.
 Ars & corporibus fessis diuina miniltrat
 Adiumenta, quibus reparāt languentia uires.
 Fertilis & terræ cultus non abnuat artem,
 Cum dura ac sterilis tellus mansuescit arādo,
 Et secreta prius crescunt uineta sub ubiq;
 Hæc igitur, quæ nos inter uersantur ubiq;
 Tractat, & illa etiā contemplans audet adire,
 Quæ procul à nobis tanto sunt edita tractu.
 Quin bene si reputes, arti penē omnia certæ
 Attribuit genus humanū, nec dicere quicquā
 Aut facere illius recta sine lege requirit.
 Salue hominū præſēs simul & gratissima cura
 Ars grauium, seu te sancta de Pallade natam,
 Seu famulam potius dicā sub Pallade primā,
 Nanq; ferunt illam propriū seruasse pudorē
 Semper, eā quāuis adamarit Lemnius heros,
 Ex quo discit patris caput ipse securi,
 Prodiit unde ferox patrio dea prædita sensu.
 Salue magna parens iterum, fœcunda uirorū
 Atq; operum, tibi tot sacris ē uatibus unus,
 Quos æquo ad tantos gressū procedere riuos
 Par erat, Aonijs ausim conspergere lymphis
 Tantarum causas rerum caligine tetra
 Obductas, atrasq; illis detergere sordes
 Et liquida ablutas aspergine ferre nirentis
 Ante oculos. ergo cum tu deprehenderis arto
 Eximia seriem tantam, & manifesta laboris
 Signa, procul longi speres promissa laboris
 Præmia, nanq; tibi diuino munere puluis
 Præstō erit auripotens, parua qui quodq; me-
 Parte sui purū subitō cōuertet in aurū. (tallū
 Ac

Ac ueluti modicus, si forte coagula desint,
 Caseus extemplo lymphæ resolutus & igni
 Adstringit plena liquidi mulctaria lactis:
 Cogit & alterius lac in se uertere formam.
 Sic argenti sacer pulvis liquentia sistet,
 Sidereaq; auri specie donabit, ut omni
 Præstet, & nullo prorsus superentur ab auro.
 Ipse etiam augetur pulvis, ne forte labores,
 Ne uic iteres opus expletum semel, addere sumam
 Vim licet, ut minimus tuum pulvis denique uiui
 Immensam argenti ualeat conuere molem.
 Seu leuis & nulla demum non parte solutus
 Spiritus ingreditur longa in penetralia densi
 Corporis, & toto penitus se uiscere miscet.
 Seu potius longo coactis tempore pulvis,
 Compessusq; diu, multumq; & sæpe reductus
 In sese, proprium cogit densetq; uigorem.
 Utq; Croci exiguis pura flos sparsus in unda
 Immodicum grato diffundit odore colorem,
 Plurima sic agitant contracto in puluere uirtus
 Obuia percurrit liquidi loca cuncta Metallum.
 Seu nulla hic ratio est hominum dephæsa sagaci
 Ingenio, quare uis paruo in semine tanta est.
 Herculei neq; enim lapidis si forte requiras
 Inuenies causam, qua ferrea uincula necat,
 Et trahat abiuncti pondus per inania ferri.
 Nec minus unde regat nautas, & uergat ad Ar-
 Spectantes parua clausum sub pyxide sidus. (Cito
 Multa tetigit sacro iuolucro Natura, neq; ullis
 Fas est scire quid mortalibus omnia, multa
 Admirare modo, nec non uenerare, neq; illa
 Inquires, quæ sunt arcanis proxima, nanq;
 In manibus, quæ sunt hæc nos uix scire putadum,
 Est procul a nobis adeo præsentia ueri.
 Ne tamen haud speres artem perdiscere posse
 Difficilem, atq; alijs grauiorē, percipe iam nunc
 Quæ dicam, & polthac alta tibi mēte reserua.
 Quæ sciri poterunt, ea primum sola putabis
 Cognoscenda tibi, dehinc ordine cetera discas.
 In primis etenim rerum cognoscere Causas
 Ne dubita, nam sæpe ferunt querentibus illæ
 Sese ultro faciles, si quem uia recta reducat
 Continuis ad se gradibus, nec sistere detur
 Ante illi, quam se thalamo concludere possit
 Quo se maiestas ueri ueneranda receptat.
 Illic quæ fuerint fingendis prima Metallum
 Semina uisuntur, quæ uic his coctura serendis
 Diuersas adeo coniunxerit ultima formas.
 Nec minus apparet ratio qua posse Metalla
 Ipsa uices præbere suas, alienaq; ferre
 Imperia, aspicitur, nec non & gignere, si qua
 Ars iuuat, atq; manu Naturæ porrigat alimē.
 Quin etiā ut sensim madeat, & mollia perstet,
 Magnū opus, & quo nō credas operosius ullū
 Esse aliud, nec quo magis ars se maxima iactet
 Præterea haud aberit longē, quin cetera de te
 Percipias ipso, nam uinclo iuncta tenentur
 Cuncta uno, hincq; modo lēti deprehēditur ig-
 Et loci, atq; decēs lapidis mēsurā futuri, (nis,
 Et color optato uariē sub puluere fufus,

Quoq; modo augendus, deerit forsitan ante
 Conditus, & multo durarit tempore puluis.
 Omnia quæ læto passim tibi certa patebunt,
 Si rerum seriem longo seruaueris usu.
 Et quandoq; probus non dedignabere forsitan
 His equidē dignas meritis perloluere grates,
 Qui procul ignari linquens ludibria uulgi
 Nunc iter ingrederis nobis ducētib; arctum
 Visque adeo, ut paucos capiat, paucosq; remit-
 Incolumes, crebris lacerosq; uerbis oēs (tat
 Id referat, nisi quos alta sub rupe relinquit
 Errantes cæcis in flexibus, unde nec ipsi
 Se unquā, mortalis uic manū miserata referret.
 Sed tu ne dubites sinuosa errare per antra,
 Cæca reges filo uestigia, quod tibi nuper
 Ostendi, ut tutus ferres tutusq; referres
 Ipse pedem, quod si finem assequerere beatus
 Optatum, Diuis ageretur gratia primum,
 Deinde mihi meritō: tibi qui præsentib; illis
 Consului, uerū si non contingere metam
 Fortē darent superi, cœptum sed sistere cursū
 Eset opus, casu quo sæpe humana laborat
 Conditio, at saltem falsi mendacia uulgi
 Exagitans, alios errantes cernere possis.
 Illud sepe etiam in primis, iterumq; monebo,
 Ne, si rara tibi contingat gratia cælo:
 Nanq; aliunde sibi nemo sperauerit, ulli
 Hanc uix insinues caro fido uic sodali.
 Nedum alijs referes, ea nec te noscere iactes,
 Quæ scieris, uerū secreto in pectore seruans
 Tecū habita, & tecū tantū ipsa arcana reuolue,
 Nā suspecta probis ars ipsa inuisaq; multis
 Inuisos etiam cultores efficit artis,
 Mendaces adeo multi quacunq; uagantur,
 Multaq; polliciti uanē, quæ multa nec ipsi
 Resciuerunt, neq; est illis ea noscere promptū,
 Qui recta, quæ nos ducit uia, prorsus aberrat.
 Multos quinetiam insignes, & cætera doctos
 Vidi cuncta equidē tractare, & pēdere magni,
 Quæcunq; ignarū probat ac ignobile Vulgus.
 Quid? qui deridēt oīs, quæ maxima turba est,
 Artifices, tanquam nihil hos intersit & illos,
 Atq; uno pariter pendunt examine cunctos.
 Sunt qui sæpe petant, quæ nā sit causa quod
 Aut unquā tantos inter, qui talia curant, (usq;
 Apparet nemo, qui re miracula tanta
 Cōprobet, idcirco nullā, quā dicimus, artem
 Esse, sed ingentis nugæ, & inania mentis
 Insanæ commenta sibi manifesta uideri.
 Sed quis tam fragili munitus robore pectus
 Nō queat hæc ulli nūquam referenda tacere?
 Nam quæ non prohibet rerū prudentia fari,
 Quæ sibi cōtinuō, fuerint cū dicta, nocebunt?
 Tutus ab insidijs qua se uirtute tueri
 Posset, qui præ se ferret, se condere paruo
 Diuitias loculo ingentes, quib; undiq; regum
 Et regna assurgunt, & opes, opulentaq; cedūt
 Omnia, tanquā illis sint unis quæq; minora.
 Thesaurus igitur tantos componere siquis
 Iam potuit, mirē sub amica silentia seruat,

Quod quoq; tu facies, neq; te desistere coëptis
 Id moueat, nullos opibus quòd talib. auctos
 Videris, aut uulgo sese ostētare beatos. (dent
 Nec quoq; te grauiā hęc, atq; importuna retar
 Tēpora, quæ nunquā miseri sperauim⁹ ante,
 Hostis ut heu mites iuaderet has quoq; terras
 Barbarus, & longo seruataim tempore pacem
 Perderet usqueadeò, nedū turbaret iniquus.
 Nunc licet inuasas urbes, direptaq; passim
 Oppida, nūc turpes prædas, raptusq; nefādos
 Audire, & miseris iniecta incendia uillis.
 Naruissā unde suam tristis flet Musa Bononi.
 Turpatos etiam cultus, uiolataq; fœdo
 Milite templa deūm, scelerateq; insuper uita,
 Et confusa simul diuina humanaq; tantum
 Bella nefas, scelerūq; parens discordia nectit.
 Pectora quinetiam diro commota pauore,
 Et concussa hominum paucis sic ante diebus
 Cernere erat, ueluti dirarum agitata flagellis,
 Ut sibi quisq; nouas trepidaret querere sedes,
 Collectisq; opibus proprijs oneratus abiret,
 Atq; solum linquēs patrium se ferret ad urbē
 Reginam, magna quæ cingitur amphitrite,
 Tanquam illo sub tuta forent tunc oīa cælo,
 Quo sese quondam fugiens electa recepit
 Gēs Italū, ut paruis scopulis seruaret & unda
 Se modica, immensus totā cū exureret ignis
 Ita liam, accensus sœua penē undiq; ab omni
 Barbarie, & multos duraret fatus in annos.
 Quare age, quo magis hæc fortunæ subdita
 Quæ bōa mēdaci mortales noīe iactāt, (cernis
 Illius aduersum uiolentos fulminis ictus
 Præsidio hoc stabili temet munire labora,
 Ut si fortē metus pauidos inuaderet unquam
 Nos iterū horrēd⁹, quē Rex hominūq; deūq;
 Iniustos potius conuertat iustus in hostes,
 Ipse tibi atq; tuis & amicis cōmodus adsis.
 Nanq; ubi diuinum secrete munus habebis,
 Diuitibus cunctis opulenti⁹ ipse sub ala,
 Aptius, aut loculo quouis, nulloq; labore
 Quo te cunq; pedes, quocunq; in tēpore tecū
 Omnia securæ gestabis comoda uitæ.
 At si pax iterum nos exoptata reuifet,
 Quā prope iam, siquid ueri mens augurat, esse
 Credimus, & nobis missum diuinitus iri,
 Quo potiore queas tranquillæ munera pacis
 Exercere mod⁹ quā quo seu seria tractes,
 Seu tibi sint cordi lusus, & honesta uoluptas,
 Vtraq; tum frugi possis tum iustos obire.
 Nā neq; auaricies, neq; honorū insana cupido
 Nec qui perturbant reliqui mortalia corda
 Affectus, uarieq; mouent, & inaniter angunt:
 Illecebris poterunt ullis te uincere, tanto
 Præsidio, ac placidæ mentis munimine tutū.
 Sed neq; bellorum diri motus, neq; pacis
 Alma quies tantū moueant te quærere causas
 Rerū adeò obscuras, nec opes, nec cōmoda, q̄
 Perpetuò quocūq; uoles tā multa seq̄ntur. (te
 Verū id præcipue moueat, quod munere di-
 Hoc ipse euadas tāto, quo maxima possis (gn⁹

Intimaq; ingentum penitus primordia rerum
 Noscere, quas faciliē haud unquā Natura crea
 Ni quis eā exteris iā nota adiuuerit arte. (rit,
 Quæ qui scire queat, felix queat haud min⁹ idē
 Esse, nec optandū quicquā fortasse relinquat
 Præterea, quod nō inuentis talibus ipse
 Posthabeat, lætusq; uelit fecisse minoris.
 Mens etenim arcanis solum cōtēta reclusis
 Gaudet pars nostri melior, nec plura requirit
 Cum sese in ueri secessus intulit altos.

IOANNIS AVRELI

AVGVRELLI CHRYSOPOEIAS

LIBER TERTIVS.

Rotinus optatos opulenti pul-
 ueris ortus
 Exequar, hanc etiam solertes
 sumite partem
 Artifices, animoq; diu uersate

uolenti.

Maxima iam uobis grauium miracula rerum,
 Ingenteisq; ausus, artisq; ex ordine summa
 Ignes, & spacia, & numeros, & pondera dicā.
 In magnis labor est, necnon par gloria, siquē
 Respiciunt placido præsentis lumine Diui,
 Insegturq; ardens uelut inde accēsa uolūtas,
 Ne uos difficilis rerum experientia turbet,
 Neu me dicendi nouitas ingrata retardet.
 Tu quoq; si quid adhuc tibi, quæ prælusum⁹,
 Tentarūt pectus, uotis perspe uocata (almū
 Nympha mihi, dudum sacri custodia fontis
 Extremam tantorum operum ne desere curā
 Hanc nostram oramus. Nec, si quæ maximus
 Ille tuus cecinit Vates orantia supra (olim
 Tellurem cōplexa foues, cōtemnere prorsus
 Inducas animum, quæ nos imitatur, & ipsi
 Illius impressis quæ nunc uestigia signis
 Ponimus internæ scrutati uiscera terræ,
 Ne uelut ex alto penitus despecta refutes.
 Quin uideas siqua pariles ea figere sorte
 Conamur paruo uadentes grandia passu,
 Sic eat æternum puris tibi leniter undis
 Mincius, & tenera prætexat arundine ripas.
 Principio spōtis propriæ, semotus ab omni
 Sit cura, & uitam tranquillā per ocia ducat
 Secretus, latitansq; etiam, cui talia curæ.
 Illi sit non ampla quidē, sed comoda multis
 Tractādis dom⁹, & uulgo quæ abiūcta cernit:
 Quāq; locis habeat secreta cubula certis:
 Quo nullis aditus pateat: ni forsitan ipse
 Iusserit huc famulos non nil inferre minister,
 Qui neq; qd gestent norint, nec cuius in usu.
 Hic breuis æstiuā spaciantem porticus auras,
 Et modica exceptū brumali tēpore seruent
 Atria, contineantq; domi, nec paruulus absit
 Hortus, ubi uacuum toto se exerceat anno, Et

Et uelut huic tantum studiose deditus instet,
 Semina nunc olerum properanti seligat ungue:
 Nunc eadem excultae telluri condita madet.
 Mox animi, atque oculos pascit florentibus her.
 Huc etiam interdum dulcis admittat amicos, (bis
 Dissimuletque, domi quid agat, gratoque sodales
 Detineat lusu captos, suauisque lepore.
 Interea non ille tamen cessare calorem
 Occultum sinat, Aurigerum si forte locarit
 Semen, ubi proprios aui iam compleat orbis.
 Aut si id continuoque igni, multoque labore
 Abstrusum in venis auri perquirere tentet.
 Atque ideo haud ab re fuerit, quaesivisse fidelem
 Muneris egregij socium, longique laboris,
 Interiore domus se qui tum parte recondat,
 Inque uicem partitus onus curanda ministret.
 Est etiam non illa quidem postrema beati
 Artificis ratio, qua se commendat, & ipsum
 Dijs opus eternis, neque enim sine numine diuini
 Hec ueniunt, neque ad haec ulli adspirare licebit,
 Qui non rite deos studuit sibi adesse precando.
 Ipse ego, qui tantum haec tenui nunc carmine
 Pondere, ter Musis feci pia uota, precesque (teto
 Intendi manibus supplex, & pectore puro,
 Unde mihi insolitum caelo adspirare fauorem,
 Paulatimque nouas in carmina surgere uires
 Sentio perque altos colleis, atque aui ferri
 Per nemora incertus uideor, ducor sed aucti
 Mente tamen, quo fata ferunt, ut primo ameno
 Ex Helicone sacra referam mihi fronde coronam,
 Primus & Aonijs intexam floribus Aram,
 Quae mihi cum fuerit teneris erecta sub annis
 Et Phaebo, Phaebiq; choro, Genioque potenti,
 Stat maris Adriaci secreto in littore ducta (dis,
 Ad culmen, placidis qua fertur Ariminus un-
 Aut rapitur torrens uastum uiolentus in equor,
 Inclyta dum subter pontis monumenta uetusti
 Praeterit, & dulcis undas permiscet amaris.
 Propterea inceptas artis, operumque labores
 Prosequar indictos prius, & fumantia circum
 Tecta ferar diuinum, tenues qui foliis auras
 Captant, & liquido distendunt aere caminos,
 Etiam Cycloporum fremitus audire uidemur
 Cominus ingentes, caelumque incudibus actum
 Murmurat, & longo Chalybum stridore liquetum
 Insolitisque mihi resonat mugitibus Aetna.
 Seu quis sementem facienti quaeritat Auri,
 Seu prius Argenti recte primordia poscit,
 Nosse gradus primum uarios ne spreuerit ignis.
 Sunt plures etenim, per quos praecedat, oportet.
 Sed duo praecipue, Naturae est aemulus alter
 Tranquilla, alter uiolenta conuenit arti.
 Nititur hic operum immensa ui trudere semem
 E solido innexum miris campagibus Auro,
 Cum prius, ut tibi mox referabo, solueris aurum,
 Reddiderisque humens, nec non & putre, suba-
 Ut facile id ualido demum patiat ab igne (ctumque
 Exhaletque tumens, atque in sublime feratur.
 Exemplum fouet ille, nec excedentis adurit
 Tum uirtute caloris opus, frigere nec ante

Permittit, quam se mirum componat, & ante,
 Quam sese propria perfectum sponte reponat.
 Hic mihi composita dedatur mente Minister,
 Magna etenim referam primum, tum plurima fado
 Comodo expediam, quae prisca & barbara turba
 Subticuit, quae uel ipsam etiam celasse uolentem
 Crediderim, aut uerbis nescisse potentius uti.
 Haec ideo lingua nunc illustrare Latinorum
 Ausus, quin etiam numeros his addere conor,
 Grata magis doctas ueniant ut missa per aures.
 In primis auri lamnas, ramentaue puri
 Accipiens, crebris contundes ictibus, atque
 Pulueris in morem triti, aut fluuiialis arenae
 Diminues, longumque teres, quo denique putri
 Humore ex sese interius resoluta liquecant.
 Proderit huc etiam largos infundere rores
 Seminis interdum proprii, ne forte alienum,
 Ut docui supra, quicquam miscere labores.
 Ni quod multa queat conectere, forsitan addas
 Quod uel etiam sparsum rebus communiter insit:
 Nam simili gaudere suo simile omne putato,
 Atque etiam exterius simili quodcunque iuuari.
 Praesertim cum naturam natura requirat,
 Atque amplexa parem contraria cuncta recuset.
 Sic quoque non digitis, aut plectro pulsa, moue-
 Forte fidis, tanquam fidibus. tunc affonnet ictis (tur
 Ipsa, quibus fuerit concordia consona uoce,
 In cunctis adeo rerum concordia pollet. (par,
 Quare id ne pigeat, quodcumque est, querere co-
 Aut ubicunque lateret, seu montibus abditur imis,
 Vel maris eruitur scopulis, aut fontibus haeret
 In medijs, alto uel se producit olympo,
 Seu quacunque patet, seu parte absconditur omni.
 Quicquid id est, toto uel orbis se corpe miscet,
 Cuius praualida tam compacta resoluas.
 Ergo ubi iam humescunt, angustis uasis in alto
 Fundo compones ipsa haec non ordine nullo,
 Namque per aqua tibi maneant dispensa necesse est,
 Ut calor ex aequo penetras per cuncta feratur
 Vnus, & ex omni compellat parte uaporem.
 Nunc, quibus exceptum rebus componere possis,
 Instituam: Vas illud, ubi perferre calores
 Imensos opus est aurum sic rite peractum,
 Est genus indomitae mirum telluris, Hiberus
 Quae fossor uitreas Italum transmittit ad artes.
 Haec etenim argilla fictis uitrarius ollis
 Vitra liquat feruens, eademque liquentia totas
 Noctes atque dies longo depurat in igne.
 Hanc igitur primum creta compone tenaci,
 Qua figulus corrente rota surgentia profert
 Vascula, & his pergit gratas inducere formas.
 Est etiam Euganeis tellus in collibus atra,
 Sulphurei ad fontes Aponi qua semita ducit.
 Nec minus effossis puteis quandoque subalba
 Eruitur, marmor referens persaepe uetustum.
 Quas ut tu cunctas una coniungere cures,
 Est opus, atque adeo manibus miscere subinde,
 Vnam quo pariter possis inducere massam.
 Inde scyphi speciem oblongi simulantia finge
 Pocula, quae etiam parua circundare zona

Os summū studeas, illis aptentur ut altè
 Vitrea uasa super tenues captura uapores.
 Nec minor illa quidē fuerit tibi cura Camini,
 Quo ualidū accendas ignem, multumq; diuq;
 Accensum summa foueas industrius arte.
 Hunc igitur duplici munitum pariete firma,
 Compositoq; aptè limo duc omnia circum.
 Nec mihi displiceat uinclis præcinctus & ære,
 Et silice intectus dura, quæ tegmine ferri
 Fortior, hoc melius tanti uim perferat ignis.
 Hæc quoq; cōtinuo multoq; foramine cōple,
 Vascula quo possis illic tam multa locare,
 Quàm multa est operi satis; & q̄ multa labori.
 His ita cōpositis, cum primū accēderis ignē,
 Aestuat is clausa rapidus fornace, feritq;
 Vas recta inferius, totumq; ignescere cogit.
 At proprio quodā species madefacta liquore
 Aurea, quis credat: tamen hæc uidere periti,
 Soluitur, & spondæ paulatim uasis adhæret,
 Mox petere hinc sensim uiri cōuexa uidetur,
 Duraq; quæ quondā fuerat, & densa, grauiq;
 Mollis habet, uolitatq; leuis, & rara fatiscit.
 Quin niueo candore etiam fucata renidet
 Principiō, mox cæruleo pallore repente,
 Et uiola leuiter tincto perfunditur omnis,
 Quæ prius astrorum cæliq; imitata colorem
 Fulserat, atq; Auri fulua perstabat in aura.
 Non tamen indiciū faciēt hæc una, sed ipsum
 Illius interea licet obseruare saporem,
 Hæserit os circum uix perceptus amaror.
 Indicio est etiam sonus hinc obtusus, & aure
 Deprehēdi haud facilis, necnō odor haud gra
 Sulph. extēplo paulū spirauerit atri. (uis, & si
 Quid? qd̄ & interdū liquidā se fundere in un-
 Ipsa uidetur itē, quæ sursum repserit ossa, (dā
 Vsq̄ adeo non grande semel mutarier Aurū
 Visū est, & superas ferri graue pōdus in auras,
 Hic liquor est, qui si certo sit tempore lectus,
 Bina ministeria ex sese præstabit abundē,
 Alterū, ut hinc aurū proprii quādoq; liquore
 Seminis infundas, ipsum cū soluere primum
 Cœperis, & prima simul id contriueris arte.
 Alterū erit, quod cū hic doctē imiscebitur hu-
 Forsitā aduectas Indo de littore Baccas, (mor
 Cum senio obductæ non nil pallere uidētur,
 Restituet quondā proprio candore nitentis.
 Aut ex arte nouas etiam, si fortē cupido
 Id facere incessit unquam tibi, fingere posse
 Perspicuo inuenies illo puroq; liquore.
 Qd̄ siquādo sequēs rerū pulcherrima, quod-
 Egregiū meditari op̄, & cōponere uelles, (dā
 Pulchrū æque haud q̄c̄q; nec tā mirabile pos-
 Deligere, humanā qd̄ tūc imitere p̄ artē, (sis
 Has adeo circum ludit Natura creandas,
 Seu cū se summo pādūt in marmore Conche,
 Vt genitalis eas anni stimulauerit hora,
 Implenturq; leui cōceptu roris hiantes,
 Et grauidæ certo mox edunt tēpore fœtus,
 Aetheriūq; illis sit candens Vnio partus.
 Siue animaduertas, cur non seroscidus unā

Induat in speciem simili conceptus ab ortu,
 Nanq; ubi ros purus cupidus influxerit illis,
 Conspicitur toto diffusus corpore candor.
 Turbidus at fœtum prorsus sordescere cogit.
 Quem rursus uideas cælo pallere minante.
 Quippe illo cōstāt, cæliq; his maior inest uis,
 Quàm maris, hinc uariāt, & p̄ lurore uicissim
 Nubilis est illis color, aut pro luce serenus,
 Dum fouet alba senis Tithoni Aurora cubile.
 Hinc etenim pasci tunc illas cernimus, & cum
 Se tempestiue saturant, grandescere fœtus.
 Comprimitur uerō, si fulgurat, ipsa repente
 Concha pauēs, restatq; minor ieiuna timēdo.
 Verū si intonuit, pariter compressa pauēq;
 Inflatā uento speciem, & sine corpore gignit.
 Atq; hi concharū uerē perhibentur abortus,
 Nam cute multiplici sani constare feruntur,
 Et penitus solido compleri corpore partus,
 Atq; ita, quo callum reputes id corporis esse,
 Quod sale permulto soleant purgare periti.
 Id mirum est, cælo tantū gaudere sereno,
 Sole rubere illas, cādorē & perdere, & ipsum
 Custodire ideo mersas pelago altius, atq;
 Se radij ualeant usquam contingere Phœbi.
 Flauescunt tamen, & rugas traxere senecta,
 Nec constat uigor ille, nisi durante iuuenta,
 Quem petimus, sic his etiā longa officit ætas.
 Hæret & interdū duris uetus Vnio conchis,
 Quē neq; ab his ualeas nisi forti auellere limas,
 Quāquā oīs pariter pprio sit i quoque molli,
 Exemptus uerō durecat protinus idem.
 At si fortē manum capientis præuidet ipsa
 Concha, statim cōpressa operit seseq; suaq;
 Intus opes, se gnara peti uolenter ob illas,
 Atq; ita præueniens acie proscindit acuta
 Sæpe manū, & pœnas decepto sumit ab ho-
 Deniq; quod solers sūmi prudētia Vatis (ste
 Esse apibus circa regem miratur, id ipsum
 Obseruare ferunt Conchas, ut grandior æuo
 Imperet, atq; alias pactum præcallida ducat:
 Quæ si fortē capi, nam hæc urinantibus una
 Cura est, contingat, palantes protinus omnes
 Includi reliquas facile est tum retibus, atq;
 Incolumi quo maior erat fiducia rege,
 Hoc illis capto subit inconstantia maior, (est.
 Vsq̄ adeo in cūctis ductorē amittere magnū
 Præcipua his uerō dos est, æquissimus orbis,
 Cādor itē æthereus, tū limpido undiq; leuor,
 Et magno pariter iustū sub corpore pondus.
 Sed satis hæc, nequa uidear cōtendere sūmis
 Ipse uiris, ineritō sibi qui peperere uirentem
 Semper, & in nullo languētem tēpore laudē,
 Nec mihi certandi ueniat tam uana cupido.
 Tu modō, cū dabitur, collectū ritē liquorem,
 Nam non sæpe fluit, tantos seruabis in ulus.
 Nanq; illo sparsus pallens prius Vnio cures
 Quin nouus efficitur, si post cōponere parantur,
 Cætera, quæ cura nihilo maiore parantur,
 Vt referūt, qui hæc egere & scriplere docētes.
 Possem multa tibi quærentum inuēta referre
 Artificum,

Artificū, qui dum res has scrutantur, & errant
Nunc huc nunc illuc, alienaq; saepe secuti,
Quā peterēt, miranda aliās, nec cognita pridē
Inuenere, quib. fruitur nunc vita repertis.
Vt qui vitra adeo varias imitantia gemmas
Effecere prius, necnon qui Nitra Salesq;
Iniungere simul lymphis & Alumina primi,
Seiungiq; alijs Aurum docuere metallis.
Vel qui tot nobis etiam ostendere colores,
Purpureū viridemq; aut quo caelestia testa
Interpicta micant, & crebris ignibus ardent.
Seu quem floriferi tranquillo tempore Veris
Leta maris summas spargit Galathea p vndas.
Quem facere eximia si qua cupis arte colorē:
Nanq; illum nobis etiam natura ministrat
Inuentum scabris in rupibus, hic tibi nulla
Proueniet de parte magis, quacunq; vel arte,
Cerulea qui placidi referat Neptunia ponti,
Quam qui praetenuis flauo detergitur auro,
Hunc adeo ex sese profert & detegit vltro
Aurea Cyaneo conspirans aura colori,
Cum floret mirae in morem rubiginis aurum
Suspendum supra os ollae candentis aceti,
Marmoreoq; etiam cōplet puluere primū,
Deinde simo in putri, iugue humore repostē.
His ergo atq; alijs, quos enumerare colores
Longū esset, cūcta in tabulis simulata reponūt
Pictores, quacunq; procul propiusue videri
Contigit, vt Prisci mira expressere, neq; vlli
Non eadem mirē nunc & pinxere Minores,
Quos meus ingenio cūctos imitatus & arte
Iulius, effingit quicquid natura sub ipsis
Expofuit diuerfa oculis, seu surgere montes
Aerios, imasq; simul subfidere valles,
Collibus atq; etiā introrsum protēdere hiatus
Aspicias, vacuisq; ipsos se findere rimis.
Seu petere exiguo cōprehēfos margine cures
Prospectu late campos & florida rura,
Fluminaq; immentas inter currentia terras,
Et maria, atq; lacus, viridiq; in gramine fōtis,
Quo Nymphae, Satyriq;, & monticolę Syluani
Conueniunt, caeloq; illic & sole fruuntur
Quisq; suo, varijs intenti lusibus omnes.
Multaq; praeterea, quib. artes haud pudet vti
Ceū proprijs reliquis, si qua imiscere metallis
Pergit ritē manus, vt cū spirantia quondam
Aera Myrtho, vel nūc eadē cū excudere Crisp⁹
Certat fingendi praestans & fundere iuxta,
Multaq; construere, & multa admiscere, suūq;
Sufficere his ignē doctus. Nec inaniter illum
Crediderim arcanā meditatū plura per artē,
Qui genus id nuper tormenti ex aere peractū
Horrendū miseris edit mortalibus, altos
Quo murorū apices lōgē quatit, & graue pōd⁹
Machina terribili iaculatur in aëra bombo,
Quo tellus tremit assultans, atq; oppida circū
Icta procul diro strepitu, ceū fulminis, horrēt.
Quales attonita stupidi percepimus aure
Littore nūc Veneto, Patavi dū magn⁹ ad vrbē
Rex sedet, & latos diuerso milite campos

Occupat, at cōtrā Venetus se exercit⁹ intrā
Continet, & varijs arcet terroribus hostem.
Sed quid in hac fando diuersi venim⁹? an qd⁹
Nos & agit, q nūc vertit fers⁹ omnia Mauors?
Pierides cōtrā contendite: nam neq; vobis
Vnquā aberūt, ausint q talia: sed neq; munus
Ingratū est qd⁹ cūq; paro: nāq; hoc mihi tantū
Iulsistis, quod & ipse lubēs praestare laboro,
Aequ⁹ in his quāuis labor est, & gloria dispar.
Nunc age continuus calor, & secretior ignis,
Quo fouet ac reficit sese vis seminis intus,
Edetur, tempusq; sacri geniale Hymenæi,
Perpetuisq; almi succensa cubilia tedis
Coniugis, & veri Veneris dicentur Amores.
Ergo niuem cū tu vitro deraferis auri,
Hanc Hyali paruo rursus in vase repones,
Cuius item modicū feruenti os obstrue vitro.
Tum tibi seu lapide excisum formare caminū
Siue luto fictum, studeas, cui subdita lampas
Ardeat assiduum producens vsq; teporem,
Quem super impositus dēfē cinis aurea seruet
Semina, quae fundo phialae claudatur in imo,
Et vitreo dum vase diu conclusa coquuntur,
Ostendant prima varios in fronte colores:
Nāq; ipsum quoniā prae cūctis querimus atrū
Post quater vndenos soles cū noctibus actos,
Vnde color tota candens educitur arte,
Ex atro ad candentē alios extare necesse est,
Quos spectes medios inter contraria sensim
Apparere tibi: nanq; hoc natura requirit,
Quo sibi cōueniat concors, atq; vndiq; tota,
Nec nisi decursis spacijs extrema tenebris:
Omni nanq; dabunt tibi tot se parte vidēdos,
Quot trahit aduerso solis splendore colores
Iris, vbi terris caelo incuruata recumbit.
Aut quot saepe leui motu variata videmus
Colla referre auium, quas Iuno iungere curru
Ante alias omnes volucres dignata, superbis
Centū Argi voluit praetexere lumina pennis.
Ast vbi se fusco perfuderit ipsa colore
Massa, putes proprium te suffecisse teporem,
Quo femella marem suauī cōplexa foueret
In gremio: ast illi sensim instillaret amorem
Fotus amans, dulciq; simul langueret vterq;
Connubio, & ditem profferret deniq; partum.
Hinc ea paulatim pullam deponere vestem
Incipit, & sese pallenti obducere palla,
Inq; dies minus atq; minus pallere, neq; vllō
Cessare interea momento temporis vnquam
Sæpius innumero conspersa colore vicissim,
Quin albere iterum maturet fœdere tanti
Coniugij iuncto, quo iam resoluta latenter
Putruit, & vires quo nunc recreata resumit.
Hic igitur ne qua tepidum summoueris ignē,
Et genitalem intus vim vi subeunte foueto,
Ales vt assiduē tepidis super incubat ouis,
Nascendisq; adhibet pullis intenta vigorem.
Quem tu continuē morem seruare memēto,
Hanc vt, dum Phœbi circū se verterit orbis,
Plurimus exacto cōprehēdat tēpore candor.

Hæc tibi tangenda est duranti deniq; meta,
 Hic equus est soluendus, & hic iam terminat e-
 Quo cursu tenuisse diu lætere laborū (quor,
 Tantorū, & longum patienter multa tulisse,
 Ac iam tempus adest, quo felix præmia sumas
 Debita, quæ tanto demū sudore pararis.
 Accipies igitur viui de more subactum
 Argenti pondus, triquetroq; in vase repones,
 Quo calefacta solent immissa metalla liquere,
 Cūq; tibi in medio vas ipsum aptaueris igni,
 Cœperit & misso fursum feruescere fumo,
 Pulueris exigua perfecti proijce partem
 Desuper, & tantis succendas foliis ignem.
 Nanq; id cōtinuū, quod tu mirere, liquescet
 Argenti in speciē, quam fusam deinde canali
 Angusto in gracilem videas durescere virgā.
 Nō tū hīc prorsus sistendū est, eia age longum
 Ingresso tibi restat iter, quo pergere cura
 Strenuus, & quondā felicem perfice cursum.
 Nec mihi det vitio quisquā, si cōdita claustra
 Naturæ referare nimis, vel inutile forsan
 Humano quicquam generi proferre videbor,
 Cum, veluti cunctos auro ditescere vellem,
 Ipsum qua fieri possit ratione docere
 Tentabo, abstrusum quod sic natura sub imis
 Mōtib. occultuit, quo gens humana p omneis
 Id peteret patiens atq; exantlata labores,
 Quōue vno precijq; modū summāq; tenerēt
 Morales, illoq; foret mutatio rerum
 Aequior, & varias inter cōmercia gentis
 Apta magis. Quod si certa produxerit arte
 In lucē id quisquā, vulgoq; vt pergat in vsum,
 Fecerit, atq; ideo preciosum vt vile putetur,
 Cōtinuū exciderint reliquæ tā segniter artes,
 Quantū hæc extulerit caput indefessa, neq; ip
 Fortē pater curis acuet mortalia corda (se
 Amplius, inde graui passus torpere veterno
 Omnia, vel poti⁹ sceleratū mox genus omnē
 Iusserit humani speciem mutare decoris,
 Ipsum autem, vt varijs agitauerit antē periclis
 Autorem sceleris tanti, aut detrudet ad orcū
 Fulmine, vel celsa religatū in rupe perennes
 Aeternū pœnas coget dare: nam qd Olympo
 Ossa superpositus, necnon & Pelion Ossæ
 Cœumq; lapetumq; magis seuumq; Typhœa
 Finxerit horrēdi Iouis ira, & fulmine dignos:
 Aut magis ethereis subductus sedibus ignis
 Caucaſea meritū volucrisq; & rupe Promethea
 Quā, q hac imprudēs aurū inuulgauerit arte,
 Dignus erit pœna simul vt multetur vtraq;:
 Cauerat hac princeps re forsan Claudius vna,
 Flexibile vt fieret mirando examine vitrum,
 Detraheret ne qd precia olim imposita metal-
 Vidit idē inferior lōgo pōst tēpore Cēsar (lis.
 Ipse etiam fortasse, artis cum perdere tantæ
 Artifices voluit, iussitq; exurere librum
 Multorū aggestū cumulū, dum fortē peragrat
 Milite cōposito Aegypti ditissima regna,
 Et timet imperio Romano prouidus arte
 Ex illa, & multis opibus tunc inde paratis.

Quin frustra Phaun⁹ Pico satus, & Iouis alim⁹
 Ipse nepos, merita ferretur laude, quod olim
 Prim⁹ ad Hesperios specubus de, pmpserit al-
 Argenti latē venas, primusq; per ipsum (tis
 Aurum aditus tantos tellure reclusit ima,
 Horum conditio si qua vilesceret arte.
 Verū id non agimus: nō omnib. oīa nanq;
 Scribimus, hac tota vulgus sed parte perosi
 Ludimus, & pcul hinc certū est arcere pfanū,
 Et terrere etiam scriptis, ne attingere sensu
 Speret, quē paucis canim⁹ prudētibus, & quē
 Non tanq; artifices, sed vt olim cætera, tanquā
 Scrutantes opus id naturæ, dicimus, & quæ
 Vix illis pateant magno percepta labore,
 Qui moniti nobis digniq; ad tanta vocantur.
 Præsertim cum ritē volunt indiēta relinqui
 Nōnulla, aut dici scel⁹ est ea quippe nefandū,
 Ni penitus cæcis ambagibus inuoluantur.
 Ac nōnulla etiam (quod parcē nos tamē vltro
 Fecimus) interdum sparguntur fallax neq; illic
 Omnia præcipuē credas tibi vera referri,
 Ars vbi secretos duci tentatur in vsus,
 Atq; vbi quo pacto sese experientia promat,
 Prodimus addiēti perplexæ legibus artis.
 Quin vbi naturæ vires aperimus, & artem
 Illius affeclam decernimus, atq; vbi primū
 Esse hanc, mox quē ea sit, ostēdimus, oīa passi
 Vera tibi porro occurrēt magis, & magis inde
 Omnia percipies, quæ sunt ducēda sub vsum,
 Quā illinc, artis vbi nobis modus ipse doceri
 Est visus, nostroq; parens fieri documento.
 Nec fuit hæc sandi tantū sententia, quantum
 Hīc mihi nescio quis furor incidit, vnde fauēt
 Numine non trito dūctarē calle sub alta
 Culmina Pieridum, lētosq; inuisere colles,
 Et fontes haurire sacros, & carpere frondes
 Sperarem, doctæ iam præmia quæſita p ānos.
 Atq; adamata mihi, & multos quæſita p ānos.
 Hæc nam sollicitas inhiēt solatia curas,
 Hic amor, hæc vacuā tenet oblectatio mentē,
 Gratiaq; , atq; vna hæc aim cōplexa voluptas
 Explet, & hinc totū percurrūt gaudia pectus
 Gaudia Castalidum dono concessa sororum.
 Ergo hinc digrediens edico, ne quis ab igne
 Amoueāt, qd⁹ rexit opus, ne fortē remittat
 Conceptum durante diu virtute calorem:
 Sed contrā intendat potius, quo pferat ipsum
 Tacta manus tamē artificis, ne qn mouentem
 Vim sese excedat calor, at tam iugis & equus
 Perduret, quā lætā illum natura sequatur.
 Ergo, quin pergas, tūc te mora nulla retardet,
 Desieris cum iam vltius proferre nitorem
 Sperati & demū iam tum candoris adepti:
 Sed tamē vt properes obſtet patiētia semper
 Fida comes, quæ te pariter ne lōga moretur
 Ipsa dies, faciat. neq; enim tibi tēpore parta
 Tanta breui speres, quæ si cōquirere possis,
 Nulla aquē qrenda alia, aut optāda relinquo.
 Hic itaq; vltius postquā processerit ignis,
 Nō vnus color, aut facies spectanda, Quam

Quam tibi purpureus se pferat ipse videndū,
 Paulatim croceo perfusus candor amictu,
 Et variè immutans, totū durabit in annum,
 Cum ruber ostendi mox cœperit, atq; sub altā
 Perspicuus florere cutim, violæq; rubenti
 Assimilis, iuxtaq; nitens Tyrio hyacintho.
 Haud tamē hic etiam sistas, sed protinus vltra
 Perge, nec à recta, qua te via ducit, abberres.
 Tum tibi ne in mentē veniat, nec suadeat vllū,
 Vt quicq; immutes ignē, ni fortē parumper
 Intendas, quē ferre tamen vel tangere possis,
 Cum libet, illæsus, quē sit tibi meta, modusq;
 Quo nihil hoc toto seruandū tēpore credas
 Esse magis: nāq; hoc naturā imitabere tantū.
 Cætera, si pecces aliqd, vel fortē relinquo,
 Corrigere, aut rursus cōponere, nil phibet, si
 Rectē animaduersa hæc pridē, & q̄lita fuerūt.
 At si desistas, quo vis intermoriatur
 Ignea, continuo quē fortū fomite pascit,
 Nil agis, & subito cum primū definet ignis,
 Cuncta ruent, quæ non vlla reparaueris arte
 Amplius, ac frustra tentes fulcire ruinam.
 Verū si contrā studeas augere calorem
 Impatiens, pigeatq; moræ te, protinus illud
 Amittes, longo quod dudū tempore quæras.
 Propterea assidens operi bombycina lychnis
 Nunc ipse imponas filo contorta trilici,
 Nunc oleo demissa leues, eademq; retorto
 Profer acu, aut putres cōtūdas forcipe fūgos.
 Contemplator item, cum se mutauerit aer,
 Sumperit & vires iam tempestatibus æquas,
 Si media, vt par est, torrenti æstate calefcet,
 Et tuus hic etiam nolens augebitur ignis.
 At si frigescet gelidis Aquilonibus aer,
 Et tuus hic etiam nolens sedabitur ignis.
 Tu verò, si frigus erit, mox addere primis
 Fila tribus sapiens accingere, quæ tibi speres
 Esse satis, sed si æstatis supereminet æstus,
 Occurras, demasq; celer quæ adiūxeris antē.
 Aut latera extēplō attenua nimis ampla cami
 Et graciles illi spōdas aptare labora. (ni,
 Aut contrā, tenuis paries vbi fortē maligna
 Ex sese admittet vel rimis frigora, limo
 Tum latera hæc eadē crasso duc omnia circū,
 Quæq; potes iussum cōserues arte teporem.
 Nec pudeat cribro cineres agitare, neq; ipsos
 Ampullam circum tenues aptare tepentem
 Interea, quando videas inolescere fortū
 Scilicet, & densum magis affectare ruborem,
 Tertia quo tandem veniat feliciter æstas,
 Quæ tibi præteritos demat perfectā labores.
 Nam simulac plenū color effert purpureus se,
 Cunctandū nihil est, quin pulvis vase beatus
 Dematur, variosq; tibi seruetur in vsus,
 Cætera siue velis auro mutare metalla,
 Seu libet affectis etiam mortalibus esse
 Auxilio, & tristes illis depellere morbos.
 Haud tñ exactē quisquā sic cōputet annos,
 Vt nil diminuat numero huic, nil insup addat.
 Nam seu materies habilis quandoq; reperta

Acceleret cursus, eadē non apta retardet,
 Seu calor intēsus paulo min⁹ aut magis equā
 Mensurā exuperet, variet tēpū sue, locū sue:
 Hinc tibi, si spectes, ratioq;, & causa patebit,
 In longum tanti spaciū quæ duxerit ortus,
 Fecerit aut breuius: neq; enī quē septim⁹ edit
 Mēsis, erit fallax hoīm partus. Nec & hūc, quē
 Protulit vndecimus, non verū dicere possis,
 Quāq; hæc in superos soleāt & in alstra referri.
 Sunt qui deinde tamē non paruis ignibus illū
 Noctes atq; dies septē in fornace perustum
 Detineant, donec magis hic densetur, vt aiūt,
 Quod tñ haud omni sapiēs ex parte probarit.
 Nā facere haud quicq; simile huic natura vide.
 Cœperit at si quē, seruat mox vna tenorē (tur:
 Semper, & incepto quæ sint diuersa refutat.
 Hæc tibi quo totū peragāt, quē circūagis orbē
 Rectius, integri, moneo, ne spreueris anni
 Obseruare tuis in rebus tempora passim.
 Ac, si me quicquam studeas audire, sub ipsum
 Ver adeo incipies, quo totus parturit orbis,
 Et quo se cunctis aperit natura creandis,
 Cuius ad arcanū componas cuncta tenorē
 Me duce, quod monui semper, ne calle relicto
 Illius, à recta quoquam discedere tentes.
 Vere igitur tum vitra tibi conslare iubeto,
 Vere etiā formare luto atq; aptare caminos,
 Cū desquit hyems, ac dum nō impedit æstas,
 Vt quāuis validos pertractes cominus ignes.
 Forsitan hic numeros quæras, & pōdera rerū,
 Quas tibi cōstituas, opus id q̄ perficis, antē.
 Verū si repotes, tria sunt primordia tantū:
 Dehinc duo, dehinc etiā, rectē si videris, vnū
 Tantū erit, & solo triplex cōstabit in auro.
 Quin ipsa hæc vno cōprehēdas pōdere cūcta:
 Nam nihilo distant inter se iuncta, suūq;
 Quodq; sibi alterno permutat pōdere pōdus.
 Quæ tamen exactē prorsus sic omnia tractes,
 Vt neq; tam tenui numero subducere curent,
 Ac neq; tā modica perpēdere lance minutim
 Hi, quibus argento mirē secernitur aurum,
 Instrumēta quib. maneāt, quæ tēpla vocātur.
 Nam tēpli faciē præstant circumdata vitro,
 Et pedis vnus modulo constructa decenti,
 Quo nusquā tenui penetret vi spiritus, atq;
 Hic erecta bilanx præceps immotaq; persistet.
 Atq; ideo argenti massæ, quæ cōtinet aurum
 Insusum, drachmā capiunt, quā rursus acuto
 Incidunt ferro, mediamq; illius in acris
 Diffundunt latices partē, mox illa virentis
 Particulas auri linquit resoluta per vndas,
 Hæc propria nigre ad fundū grauitate ferūtur,
 Quas illi excipiunt, & parua lance receptas,
 Exiguo quocūq; leues sint pōdere, pendunt.
 Subductisq; ipsis, dū qd' sub parte repertū est
 Tunc aurū, artificis miro solertia ductū
 Cōputat, in toto reperit quæ summa resultet.
 At quanquā numeris, opus est, vtare minutis
 Vsq; adeo, vel pōderibus, satis attamē vna
 Tantū electa tibi fuerit tribus vncia primis

Ex illis, quam tu, vt docui, sic ritè gubernes :
 Aut si fortè duas sumis, nil amplius addas.
 Nam te, quod superest, etià nonnulla docebo,
 Quæ tibi cum fuerint alta sub mente reposita,
 Noris, cur modica contentus parte labores.
 Hic ego non fictis, quæ sunt tractanda, figuris
 Eloquar, & longis obducta ambagibus edam,
 Quæ quondam artifices ipsi celasse fatentur
 Consultò, tanquam veteris mandata Sibyllæ.
 Extremo huic igitur prudens ne cede labori:
 Nā brevis atq; artis minimæ est, sed diuitis v.
 Ergo vel in primis fuluo cōfūde metallo (sus.
 Confecti paulū medicaminis, idq; beati
 Pulveris ætutum præ se vim ferre videbis.
 Vel grauidū puro semen cum rursus ab auro
 Haud facili & multa extrusum collegeris arte,
 Qui modus ex illis, quæ pridè exegimus, extat
 Expressus satis, & fari non omnia par est:
 Huic tu purpurei partē mox pulveris æquam
 Immisce, atq; illis lentum succende calorem,
 Ac geminos illas etiam simul excoque mēses,
 Quo seriem spacio cunctam prodire colorū
 Peruideas, qualem ternos miratus in annos
 Videris, atq; breui sumas, quæ maxima longo
 Tempore iam tota quæfisti sedulus arte,
 Idq; iterū atq; iterū facias, quotiesq; peractū
 Id fuerit, toties vires illius, & ipsum
 Pulverē exauctes cumulū: nanq; ocyus ipse
 Crescit, & hinc aliam sumit, retinetq; priorē
 Virtutē crescentē etiam: nec credere vanū est,
 Illam adeò interdū priscis autoribus auctam,
 Ipsius vt tenui proiecta parte per vndas
 Aequor, argentū si viuum tum foret æquor,
 Omne vel immensū verti mare possit in aurū,
 Neptunusq; supra diuos ditissimus omnes
 Tum fieri, & strato lusum Nereides auro
 Ire super, puro siccantes sole capillos
 Cæruleæ, quo non alius color aptius auro
 Hæret, & æthereo cui plenè conuenit aurū.
 Hæc super aurifera non inuidus arte canebā,
 Dū ferus Ausoniæ populos agit vndiq; motus
 Atq; rapit resides & longa pace quietos
 Arma p, innumerasq; immani vulnere cedes,
 Horrendū in facinus, quo mistū ignobile vul-
 Principib; rerū qb. est pmissa potestas, (sus
 Præcipitat, stupidisq; necē mortalibus atram
 Ingerit, atq; ipsa grauiorē morte labores.
 Illo Augurellum me tempore tutus habebat
 Adriacus bacchante sinus per cuncta furore
 Barbarico, magnæ vel cū primoribus Urbis
 Versantē, aut studijs Musarū multa vacantē,
 Carmina qui fidib; iam pridè aptare canoris,
 Tū doctos salibus Sermones spargere puris
 Tentauī, & demū iam rectos ausus Iambos
 Edere nūc lusi somno velut excitācto, (uāt.
 Qua data porta inter geminas, quæ somnia ser
 Cornea nec nobis patuit, nec prorsus eburna
 Emissus cecini falsis in somnia verbis.

Chrysopœie Finis.

IO. AVRELI AV-

GVRELLI AD PETRVM LI

pomanum Hieronymi F. Venetum P. Ge-
 ronticon Liber primus.

Vnt cordi Musæ nobis, sunt car
 mina curæ,
 Cætera, quæ vacuā tenuissent
 gaudia mentem,
 Omnia nūc semota, refert hæc
 vna voluptas

Quicquid dulce olim sensu percepimus omni.
 His ergo hanc grati secretam ponimus aram,
 Hic Hederæ & Lauri, necnō & amœna vireta
 Apricos inter colles, hic Myrtea sylua,
 Et Veneri sacer est lucus, nec grata Lyxo
 Mitis abest pendet quæ spissis vua racemis.
 In primis sternenda mihi est auro area multo,
 Tū cæptæ è solido surgēt Adamante testum
 Queis altè supra impositū consistere testum
 Instituam geminis ornatū grandibus æris,
 Aeternis densi vinctū compagibus æris,
 Iam quibus inter se nexis non vlla vetustas
 Offuerit, quanq; validis conatibus obstat.
 Stabant in medio diuæ, templumq; tenebūt.
 His ego dehinc cœtu vatū comitatus honesto
 Dona ferā, non quæ vulgò cōsueuimus illis
 Offerre: at rerū prorsus rarissima quæq;
 Nobilium, quales tantum seponere poetæ.
 Electas omni è numero potuere potæ.
 Tuq; ades ô gētis Lipomanæ digna propago,
 Et rara iuuenis virtute ac moribus aucte
 Eximij, summa quæ cæli sede profecta
 Eueniunt, rectaq; solent sub mente reponi,
 Tu mihi te vacuū da nunc, & pectore puro.
 His ego te sacris adhiberi, & fungier opto,
 Quæ tibi nunc vni nobis cōmissa parantur.
 Ergo humeris primū vestē hanc candentib; al
 Induere, & mecū tātis accingere reb; (bam
 Adstansq; mihi puris è fontibus hauri
 Diuinum laticem, ac manib; cape lilia plenis,
 Collectosq; vnā vario de cespite flores.
 His demum latè, dum verba precantia fundo
 Ipse hæc Musarū dudum Phœbiq; sacerdos,
 Sparge solū, & suauī cōpleto cuncta vapore.
 Phœbe, nouē circū quæ numina sancta sororū
 Semper habent, diuisq; illic Præana canendo
 Aeternā interdū spargunt mortalibus auram.
 Vnde vicens sumit dias in carmina vires
 Spiritus, & summo deducit ab æthere vatem,
 Illius huic haustum fas sit sperare precanti.
 Qui tibi toto animo primis famulatur ab anis.
 Is tibi candentem taurū niueamq; quotannis
 Constituet Musis sacrū, viridemq; lauream
 Appendet templi medio sub culmine Laurū.
 Atq; ignē hunc vobis, quo feruēs ara renidet,
 Et dabit, & longa lucentem ætate fouebit.

Vos

Vos rata iam nutu facietis cuncta benigno.
Hæc præcor: at tu etiâ supplex in vota pcesq;
O iuuenis, quem mox superi ad maiora refer-
Insinua temet diuinis, omnia quâdo (uant,
Ritè tibi sunt acta: deus nâq; omine certo
Annuit, & liquidis fulsere altaria flammis.

AD LEONEM X
PONT. MAX. ASCEN-
sus primus ad Deum.

Am multa mecum conor, &
voluo diu
Promissa si qua parte perfol-
ui queant,
Quæ sanète quondam fecerâ
pater tibi,

Vbi occupatas detinebam paruulo
Aures libello forsitan ineptus tuas,
Arcana quauis ederem illic Dedalæ
Naturæ, & artis præpotentis munera.
An non ineptè facere sum visus quidem?
Cum mira apud te illa fore tum confiderem
Vecors, videri cui potest mirum nihil,
Humanitatis cum supragressus modum
Humana pariter cuncta parui feceris
Statim, nec humile, imûmque cogitaueris
Quicquam, supremæ sedis vt adisti gradus,
Diuinûq; inisti tantus in terris vicem.
Sed hæc fuere. Nunc quod instat, pergitur
Tuo fauenti concitati numine
Ordiri, & ea, quæ pollicebar, reddere,
Vt quimus, vtq; spiritus cælo potens
Afflat pusillis. Tu serena videris
Hæc mente suppliciter precamur, qua soles
Quæ offeruntur cunq; tibi, neq; abnuas
Impendere mihi paululum interdum moræ,
Hæc donec intus intuens, inspexeris
An fortè rectâ tendimus per arduum,
Quod nunc inimus hos ad ascensus, iter.
Non esse, secum dixit insanus, deum
Excorsq; & impositis mentis, expers consili,
Rationis, ac pietatis omnis indigens.
At esse sapiens mente primûm concipit,
Dehinc voce clamans splendida palâm facit
Non esse tantum, sed potente dextera
Eum tenere, regereq; & nutu suo
Quæ cuncta fecit, temperare, & omnibus
Adesse vbiq; & imperare singulis.
Verum haud leue est videre quos scandat
gradus:

Hæc quisquis animo versat, & tendit supra
Id, quo potest nunquam vlla vis mortalium
Conata ferri, ni superna cælitus
Spirarit aura, ac illius nisi fauor
Præstò sit, ipsa cuius hæc perquirimus
Dicenda, nullo non furore perciti.
Pauor tremorq; cui comes reuerentia,

Qua non sit alia maior, hinc & hinc premunt,
Nosq; admonent sic paruulos, pòdus graue
Et impar humeris haud subire. Verum amor
Potens inaccessa olim facere peruia,
Cum spes fidesq; prodeunt illi obuiam,
Hortatur, atq; penè cogit ingredi
Orationis intimæ latens iter.
Quid ergo agam tu mi impera deus meus,
Rex vnus omnium, ac herus solus mihi.
Iubésne domine? forsitan quidem iubes:
Nam nò video vt aliunde spirari hæc queant.
Experiar igitur, tu, præcor, cæptis faue,
Volensq; & adsis, & iubens præsis mihi,
Si nostra non superbit hæc precatio.
Testantur opera te tua, enarrant poli
Tuam per orbem indefinenter gloriam.
Est nam quis adeò, cum superna suspicit,
Vecors rudisq;? qui statim non cogitet,
Ac voluat ipse sæpius secum stupens,
Quæ, quantaq; videat, quibus vel orbibus
Ferantur illa, aut quas vicissitudines
Seruent ratorum consecuta temporum
Semper tenorem, legis haud casu datæ
Iussu, sed vna æquante prouidentia
Cuncta hæc benigno distributa munere.
Quis rursus orbis cæteras partes videns,
Interq; versans, desinat mirarier
Terræ patentem subiacentis ambitum?
Fusumq; supra continenter aera,
Terræq; circum margines fusum mare?
Et quicquid hæc exornat, atq; in his simul
Vitam peragit, vt omne stirpium genus
Quæcunq; se tollunt humo, & quæ vestiant
Telluris almis æmulam gemmis cutim?
Vt multiformis ac vagans animantium
Proles per amplos sparsa tractus vndiq;
Terræ marisq; crescit, & semper sua
Vi fertur vna, qua potest, & qua prius
Natura proprios impetus illi dedit.
Adde his liquentis lucidosq; fontium
Fluxus, & altis amnium cursus vadis
Ripas amœnas inter, inter collium
Aprica, & herbis suauibus virentia
Camporum. At imas montibus subsidere
Valles, & altos erigi conuallibus
Montes ab imis, limpidos sterni lacus
Subter virentum rupium cacumina
Quis non, serena mente qui sit præditus,
Miratur? Aut cui non quoq; est miraculo
Immensa marium littorumq; vastitas,
Et insularum varius ac gratus situs?
Quicquidq; tandem reddit & seruat decens
Ornatus orbis omnium pulcherrimus?
Quid? si quis ipse se intus, ac extra æstimet,
Et alterum se tum esse mundum sentiat,
Opusq; summi opificis ac munus sciat,
Deumq; propè, id est illius ad imaginem
Et similitudinem editum se nouerit,
Diuinitatis qui capax, sapientiæ
Ac mentis æquè particeps sit, dotibus

Et extet animi ac corporis tantis valens,
 Pro dignitate ut sedeat, ut stet, ut ambulet,
 Oris venustas agilitasq; totius
 Vultus ut illi gravior cunctis fiet,
 Vis insit animi tanta, tanta celeritas
 Mentis, vigorq; tantus, & solertia,
 Quæ penè cuncta suggerente discutit.
 Hæc si quis, inquam, serius secum putet,
 Emitteret illam forsitan vocem simul
 Cum vate summo gentibus palàm canens:
 Quàm magnifica sunt opera rex regum tua,
 Sapientia in tua creasti singula.
 Quin illud etiam sentiet verum legi,
 Diuina quæ sunt, cum videri non queant:
 Hæc posse in his considerata conspici,
 Quæ fecit ille. Nam relictus vnicus
 Nobis ad illa est hic gradus, magno datus
 Scandendus olim Mosis, ut antè cerneret
 Quæ facta, non qui fecerat, sed cum illa, quæ
 Fecisset opifex summus ac pater omnium
 Immensus, incomprehensibilis, vnus potens
 Efficere, quæ fecit, eademq; perdere,
 Ut vult: ea, inquam, cum potenter omnia
 Voluisset animo prouidus vates suo,
 Ex his adiuit omnium rerum vltimam
 Et ipse causam primus, ut homini datum est,
 Dum vita superest: hic enim faciem dei
 Dum quærit audis inspicere, vocem audijit
 Dicentis, Haud faciem videre quiveris
 Meam, sed hoc te sub cauæ rupis loco
 Sistam, manuq; protegam, dum transeam.
 At inde cum post auferam petra manum,
 Videre posteriora tunc mea poteris.
 Haud ergo quisquæ, quæ assequi sensu nequit,
 Diuina quid sint quæritans, intrinsecus
 Rimetur ipsa, vasculo ne clauserit
 Immensa maria, ut indicatum constitit,
 Dum quærit illa maximus rerum quidem
 Scrutator olim. Propter alti littora
 Maris vndifona tendebat inquirens grauis
 Sensus, & amplum Trinitatis ambitum
 Aurelius, in his totus, ac solis vacans,
 Quæ cogitabat, fortè nec tunc exitum,
 Habebat vnde inueniret anxius,
 Cum dulcis illi visus est infantulus
 Paruam tenella sustinens concham manu,
 Vastiq; lympa marmoris complens scrobè,
 Quam pronus ipse fecerat sibi prius
 Solis digitulis paruulisq; nixibus.
 Quod ille cernens, Ecquid, inquit, cogitas
 Puella tantos æquoris fluctus cauo
 Telluris isthoc tantulo concludere?
 Cui puer, Et ipse quid facere leuis putas?
 Qui te illius, qui cuncta solus continet,
 Vllò nec ipse continetur, expetis
 Fieri capacem, dixit, atq; protinus
 Nubes per altas prodiens, evanuit.
 Est vnus ergo congruus nobis modus
 Intelligendi, parte quæ quimus, deum,
 Per illa, quæ iam facta sunt: nam sensibus

Et ipsa capimus: mente deinde sensuum
 Sequace, tantorum creatorem vnicum
 Sentimus intus, credimus, complectimur,
 Amamus, illi charitatis vinculo
 Tenemur adstricti, illiusq; deniq;
 Aeterna meritis consequi confidimus.
 Adscensus hic est, quo crearat primitus
 Nos magnos orbis vniuersi conditor.
 Ut vita præsit sensui, mentem ante eant
 Sensata, visis cognitisq; exordia.
 Nam cum virentibus arborum terram comis
 Ornasset, atq; floridis herbis solum
 Strauisset, atq; ut vberes fructus darent,
 Mandasset, his est vita tum primis data.
 At cum vel vndas, aeræue, vel aridam
 Animantibus complexer, illa sensibus
 Et appetitus aucta vi mox reddidit.
 Cum verò solers vltimò & mirum genus
 Fecisset hominum, mente quamprimū valens
 Effecit illud, non eis quoquam tamen
 Vsu remotis, quæ dedisset cæteris.
 Quod eius etiam iussa declarant statim,
 Deum, inquit, ex corde toto diligas.
 Quòd inde vita, fonte ceu, nobis fluat.
 Anima ex quoq; tua tota, id est sensibus
 Cunctis, & appetitu, ut ipsa est initium
 Animalia vnde dicta sint: ex deniq;
 Tota tua etiam mente, quæ sola omnibus
 Præstamus his, ubiq; quæ terras colunt.
 Hinc ergo per quæ viuimus, per quæ vndiq;
 Sentimus, & per quæ creauit omnia
 Summusq; & vnus vniuersi conditor:
 Hunc acie mentis esse apertè cernimus.
 At estne fortè consequenter altera
 Tui sequendi & assequendi semita
 Clemens, misericors, omnibus præsens deus?
 Hanc ipse nobis cognitam reddas, & hac,
 Si qua est, precamur supplices, nos ducito.
 Est nanq; quippe, & omnium potissima.
 Aduersus excors ierat humanum genus
 Mandata quondam, ac inquinarat omnia
 Vnum futura secla commissum scelus.
 Illoq; cuncti sempiternis luctibus
 Pœnisq; eramus destinati crimine,
 Cum nos tuentem maximū è cælo patrem
 Immensa mouit charitatis copia.
 Natumq; nostra pro salute ut mitteret,
 Effecit, illi tanta tum benignitas
 Fuit, misericors tanta tum clementia.
 Versatus ergo est ille nobiscum diu
 Hic inter homines, inter ignaros deus
 Homoq;, summi patris ut testis foret,
 Foretq; nobis veritas, & semita,
 Qua tenderemus ad supernam patriam.
 Testes at ipsi essemus excellentium,
 Quas ille res hic egerat, nosq; omnibus
 Illas per orbem panderemus singuli.
 Hic sanctitate puriter vitæ diu
 Actæ, serendis ille in vulgum vocibus,
 Quæcunq; frugem comparant nobis bonâ,
 Doctrina

Doctrina at alius atq; scriptis, mystica
 Quæ sensa magnis eruunt sacrarijs.
 Et qui volentes sanguinem ac vitam pij
 Fudere cruciatus per omnes antea
 Ducti, labores inter ac angustias.
 Et quisquis alto pectore hunc tandem gerit,
 Amoris arcto colligatum vinculo.
 Ipsumq; præter expetens vnum, nihil,
 Testatur eius mira, quæ fecit patris
 Suoq; semper prædicanda nomine.
 Quorumq; profus infcius rerum prius
 Quid ipse dicam? quid secundum prosequar?
 Sic magna cuncta sunt, & excedentia
 Humanitatis singulos captus simul.
 An cum relictis infcijs parentibus
 Iam natus annos nobilis duodecim
 Inter peritos sedit in templo puer
 Eos, quod esset omnibus mirum, petens
 Et audiens? an quæ deinde nuptijs
 Miranda fecit, vina permutans aquis?
 Vel cum precanti regulo dixit, Tuus,
 I, natus etiam viuit, ac illa quidem
 Iam morbus hora sospitem reliquerat.
 Quid hæc ad illa, quæ sequuntur, dixerim?
 Hæc mira quauis sint & ipsa maximè.
 Surgit vocatus illic ægrotans senex,
 Ferensq; sanus lectulum perambulat.
 At cæcus is, qui viderat nunquam, videt.
 Ex quinque panibus, & duobus piscibus
 Iesum sequutus redditur vulgus satur.
 Puella saxi verberanda publicis
 Detenta summo liberatur iudice,
 Peccaret illa ne tamen quid amplius.
 Iam penè putridus excitatur mortuus,
 Et inter homines, vt prius, versans sedet,
 It, loquitur, audit, esurit, sitit, palam
 Quæcunq; viuens fecerat, rursus facit.
 Verum quid infans ipse nunc ausim loqui?
 Quæ nec piorum maximus cœtus virum
 Explere pleno cunctis ore quiuerit.
 Hæc finis ergo: nanq; peccator miser
 Quoniam per illa pergerem loquens modo?
 Quæ mortis atq; passionis vltima
 Tuæ fuerunt impiæ mysteria,
 Nostrum redemptor omniū promptissime.
 Quænam pauenti suppetent voces mihi?
 Quibus feratur concitus terris tremor,
 Lunæq; lumen abditum, solem datas
 Circum tenebras, conditos suis patres
 Surrexerunt monumentis, & in sanctam vndiq;
 Venisse ciuitatem, & illic pluribus
 Apparuisse post secutam gloriam
 Tuam, subacta morte. Sed quis omnium
 Oculis potius hic lachrymas dabit meis?
 Vt flere possim traditam duram tibi
 Necem ab nefandis impijs mortalibus,
 Quorum salutis veneras huc gratia.
 Dabit quis, inquam, lachrymas mihi, quibus
 Tuos ad imos procidens pedes fleam,
 Tuos solutis lachrymis lauam pedes,

Exosculer flens, abluamq; vulnera,
 Inflicta sancto tam nefandè corpori?
 Te præter vllus non dabit, nullus mihi
 Ostendet, vnde verus emanat liquor
 Vitæ, nisi tu. Nullus, vt fleam miser,
 Docebit, atq; nullus, vt læter, dabit,
 Te præter. Vt commissâ nunc fleam mea,
 Da pater, vt orem, vt seruiam soli tibi,
 Complectar vt te, cætera vt nihil putem.
 Concede mentem iussâ seruandi tua,
 Et ex iniquis exeundi semitam
 Ostende, qua te sedulus solum sequar
 Emancipatus vnico tantum tibi.
 Vt memet abnegem ipse, quam tollam crucē
 Ostende mi nunc, postmodum vt læter, dabis,
 Voles vt ipse: nam voluntas maximè
 Tua hic, & vsq; fiet, & per omnia
 Semper, neq; vlli placeat id, quod displicet
 Tibi, neq; vnquam. Tu salus solus mea,
 Seruabis ergo, cum vias ostenderis
 Salutis ipse, cum mihi præsens dabis,
 Vt nocte tecum promptus, vt tecum die
 Sim semper, vtq; supplicem volens tibi,
 Ne quo remittam temporis puncto tuum
 Nomen, quod extat omniū nomen supra,
 Ardente Iesu charitate prosequi.

QVADRAGESIMA.

Rgo animi interea semper pende
 bis? & vnde
 Incipias semel, ignoras, componere
 mentem?
 Ne tibi continuis tot fluctuet anxia curis.
 Semp idē, pgressus iter, nunq; hæc bona lōgē
 Seposita, & nobis adeo distantia cernes?
 Quid differs? quid te varijs ambagibus istis
 Implicitū inuoluis magis, & magis ingeris vl-
 Nō breuia attēdis vitæ momēta caducæ? (trō:
 Nō qd' & hic oēs peregrē pducimur? & qd'
 Mox aliō nobis properandū? vbi sistere tandē
 Aeternū sit opus, penitusq; recedere nulli,
 Atq; bonos illic factorum præmia rectē
 Accipere: at fontes vitiorū pendere pœnas:
 Sed non quas vulgō referūt perferre sub imis
 Manibus, æternos ignes, aut frigora dira,
 Sint eadē & maiora etiā tormenta licebit:
 Verū qd' multo horrendū magis igne, vel ōni
 Iactura est grauius, nullas visendus in horas
 Ille opifex rerum, visu quo sancta fruuntur
 Pectora, quæ terris valido se tollere nixu
 Iam potuere suo, superumq; recondere cœtu.
 Forsitan heu dubitas operū tibi conscius vllā
 Spem fore, qua fretus valeas hæc tāta mereri.
 Ne dubita: nam nulla cupit rex damna suorū,
 Quos quōdā è nihilo, qd' erat bonū ipse piusq;
 Fecerat assimiles cūctos sibi, deinde qd' atrā
 Ingressos nebulā, recta, quā ostenderat illis,
 Errare aspexit, duræ ludibria mortis
 Pertulit omnipotēs, vt eisdē splendida vitæ

Lumina præferret, quibus haud errare liceret
 Amplius, ac certo possent insistere calle. (plex
 Quare age ad huc iuctis manib. cōcedere sup-
 Audeto: nam te venientē expectat, vt amplo
 In gremio accipiat. Perge, & cōmissa fateri
 Incipias, & te iam deliquisse dolentem
 Pœniteat, quacunq; etiam ratione modoq;
 Expurges, promptusq; luas p crimine pœnā,
 Atq; imo expressas penitus de pectore voces
 Effundas illi, cuius tibi gratia plenē
 Mox aderit, teq; amplectetur, & vndiq; cælo
 Gaudia erūt, quib. haud vsquā maiora supsint:
 Illic nanq; magis gratari contigit vni
 Conuerso à vitijs superūm ad cælestia regna,
 Quām si cōplures, quorū sanctissima vita
 In terris fuerit, supera ad conuexa ferantur.

P A S C H A.

Aec est illa dies, rerū quam con-
 didit auctor.

Ite omnes mecum linguis ani-
 misq; fauete.

Læti omnes mecum laudes &
 læta canendo

Carmina, sic regi cælorum reddite grates.
 Tuq; pater sancte in primis, cui plurima semp
 Religio, & veræ fidei obseruantia cordi,
 Perge diem lætus solenni ducere pompa
 Muneris immenso plenam cælestis honore,
 Vtq; soles, regali ornatu & pectore puro (tu
 Prosequere, & cūcto demū hāc cōplectere cul
 Christicolas inter proceres, mediusq; fideli
 Concilio, ac lecto præcelsus in ordine patrū.
 Sat lachrymis, tristiq; datū pro tēpore luctu,
 Quāq; p scelere haud satis est, & crimine no
 Sed tñ hāc iugi defleuim⁹ ore, precesq; (stro.
 Addidimus, clemēs quas exaudisse redēptor
 Creditur, & felsis hominū iam parcere rebus.
 Hunc etiā vt miseris quondā violarit iniqua
 Turba modis, tuleritq; pius ludibria mille
 Sēsimus, hāc eadē soliti memorare quotānis.
 Vidimus & cunctis, sibi quos elegerat ipse,
 Discipulis ægrē fugientibus, vndiq; sæua
 Latronū rabie septum, durisq; reuinctum
 Nexibus, & scēdē ad proceres p cōpita raptū.
 Hic illum vt vulgus vesanum riserit, vtq;
 Conspuerit, flagrisq; afflixerit, vtq; profano
 Vexarit ritu diuinum corpus, abundē
 Hausimus ē sanctis scriptoribus, omnia largo
 Interea fletu complentes, & graue mentis
 Affectū toto promentes corde dolorem.
 Deniq; sublatū cruce vidimus omnipotentē
 Cunctarū auctorem rerum perferre dolores,
 Et duos mortis cruciatus, quos neq; quisquā
 Pertulit in terris vnq; neq; sensit, & heu heu
 Ne nos æternū moremur, concidit ille
 Indutus mortalem hominē, qui cūcta creatat
 Aeternus, semperq; manēs, semperq; futurus
 Idē, & qui nutu mouet, & quēcunq; ministrat.

Hæc ita præteritis fuerint celebrata diebus,
 Et ritu seruante, pio permitta dolore.
 Ast hodie à lachrymis hilari perfundere mentē
 Læticia est opus, & vultu præferre sereno
 Gaudia, quæ nullis cedant, cū maximus ipse,
 Qui se deludi passus mortalibus ægris
 Occiderat cæde infanda, nūc morte subacta,
 Conditione hominū superata, postibus orci
 Perfractis, victor supera ad conuexa redire
 Vt voluit, subitō se contulit, & deus, atq;
 Verus homo, sed non adeo mortalis, vt antē,
 Amplius: at contrā diuino totus inherens
 Quā mortalis erat, se nobis ipse videndum
 Præbuit, in dubio ne quid superesset, & illa
 Luce resurgente, qua se prædixerat, omnes
 Nossemus, pariterq; necis vitæq; potentem.
 Quid nos? an non cum Dño surgemus & ipsi?
 Surgamus: Primū à vitijs hic transitus esto
 Ad summos apices, virtutē & religionem,
 Mox ad cælestes superos, patriamq; supernā,
 Non aliā ob causam supera de sede profectus
 Hic adiit genus humanum, q̄ ducere secum
 Vt posset nos hinc alacres, atq; ire volentes.

AD TRYPHONEM GABRIE-
lem, P. Venetum.

Vò finitis socij me per deserta va-
 gantem

Hæc loca nunc ferri? quæ iam te
 nebrosa sub antra

Consertos inter vepres, atq; aspera saxa
 Ducunt, & vario perplexum errore viarum
 Exercēt, semperq; premunt, atq; vsq; fatigant.
 Nec vestrū quisquā tāto in discrimine dextrā
 Porrigit, atq; vagum fallaci in tramite sinit,
 Aut docet ire viā præsens, & in equa reducit.
 At qui olim multi, vel tu reuocare solebas
 In primis me chare Tryphō, si fortē parumper
 Deuius à recta iam declinare videbar.
 Orsus erā, vt parū poterant in carmina vires,
 Aetherci secreta procul vestigia cantus
 Pone sequi, afflato quos olim prout ore
 Ad citharā vates, quem non imitabile carmē,
 Atq; hominū supra captū, cecinisse tendūt
 Voce palām cuncti, qui sacra ad limina tendūt
 Veri secreto commoti numine Phœbi.
 Atq; ita suspiciens, humilisq; & pron⁹ adorā
 Tentabam si qua ille mihi se fortē fauori
 Præberet precibus crebris oneratus, & vnā
 Affectu hoc nostro motus, ppriæ ne benigno
 Assensu potius, & solo munere mentis.
 Tandē hac spe tantū perstans, tū totus in illis,
 Quæ quondā is cecinisset, erā, nec cætera por
 Linquebā interea legis præcepta vetustē (rō
 Quin legerē grauiū auctorū, versabar & inter
 Quæ mihi grata forēt, atq; apta sensib. annis.
 At nunc nescio qua tenui dulcedine captus,
 Aetatis præter solitum iuuenilia ludo.
 Ecquid permittes hæc me per inania duci?

Quæ mihi, quæ studiis nō conueniētia nostris
 Offendunt etiam purgatas protinus aures.
 Cur me ad cōcentus cessas adhibere priores?
 Quos mihi nō nulla solitis iam laude pbare
 Subdideras celeres currenti sæpius ictus.
 Cur nō hortari? cur nō, velut antē, monere
 Instituis? vel, nāq; potes, me hæc ad pia cogis
 Munera? quæ tibi sūt meritō gratissima semp.
 Vel quia Musarū tibi iam non vltima seruit.
 Optatus quoties illarum ad culmina tendis.
 Vel quod nostra piæ miro conamine mentis
 Sacra tenes, eademq; pari veneraris honore.
 Immo age, nā poscē poterit qđ vtrūq; decere,
 Tentemus, si quid fortē aspirauerit ardens
 Ille canor nobis, qui non diuinitūs vnquam
 Nil prorsus est modulatus: at æthera semp a-
 Intuitus regū regē rex ipse canebat, (pertū
 Atq; vni laudes, vniq; ferebat honorem,
 Tu prior, ipse sequar, sic me nā rursus amice
 Ad nō missa quidē, sed ad intermissa vocabis.
 Try. Quæ delolatos cœperunt gaudia patres,
 Dispersos pavor horribilis quos egerat antē,
 Cum quem defunctū slerant, exisse sepulchro
 Viderant miro perculsi corda stupore.
 Aur. Quæ pſternatas cœperūt gaudia matres,
 Vt pavidis hilari se vultu nuntius vltro
 Oblulit æthereo cæli de culmine missus,
 Tristia qui placidis mulceret pectora dictis.
 T. Qui tū custodū est cōiectō in agmina terror,
 Cū tremor inuasit terras, subitoq; reuulsū est,
 Quod tumulo herbat firmo p tegmine, saxū.
 A. Quo strepitu fugere mali sub tartara Ma-
 Cū se prauētos senierūt lumine tanto, (nes,
 Nec posse vltius minimo sub tegmine cōdi.
 T. Atvertēre boni sensus oculosq; repentē
 In dominū, inq; ipsum rerū patrēq; deumq;
 Inq; expectatū iam longo tēporē Christum.
 A. Quin alacres venēre omnes in limina lucis
 Aeterni prætenta ducis vexilla sequuti:
 Sontibus at meritis miseris liquere tenebras.
 Sed tu desine plura: bonis nā certa parantur
 Præmia visuris sedes quandoq; beatas.
 Illi cum primū in terris liquere caducum
 Et mortale ipsi pondus, vis nulla laborum
 Nulla dolorum illos agitat, non vlla timoris,
 Non fraudis, nō vlla doli, quin dira voluptas
 Innumero errorū semper comitata tumultu,
 Et quæ mortales vexant, & inaniter angunt,
 Cætera non vllis illic admota propinquant.
 At secura quies, nullisq; exercita curis
 Vita manet, prorsūq; bonis nō indiga nostris.
 Viuunt contenti solo per secula visu
 Omnia, nec requies illis datur vlla videndi,
 Atq; est his ea summa quies: hac nanq; beati
 Perpetuoq; illic æuo & sine fine fruuntur.
 T. Sic tua cælestis fauor hic incepta secūdet,
 Quo mihi tu tantū carmen cecinisse videris,
 Aureli studia hæc atq; hos ne desere cāt. (sti
 A. Imō hæc, q̄ mihi nūc modulādo multa dedi-

Adiumenta Tryphō, ne tu fuge tradere rursus,
 Cum repetā: nam sic nostris afflabis honorē.
 Quale man⁹ addūt ebori decus, & tibi multa
 In nostrū quondam superabit gratia carmen.

AD ANTONIVM VONI-
 cam, Taruisinum.

Vò me, quò Silides rapitis per
 flumina Nymphæ?
 Nec fluitantis equi teneo iam
 lora, nec ipse
 Consilij compos valeo discer-
 nere, qua me

Parte regam, sic hinc terrent maiora fluenta,
 Hinc obstat cœnosa palus & lenta tenaxq;
 Et qua quadrupedis possit vix vngula velli.
 Hæc ego, vectoris dum vi ducebar in annem:
 Sed timor ōnis erat tamē, vt ne gurgite in alto
 Mergeret, atq; expes ferrer quacūq; sub ūdas.
 Nā neq; erat spes vlla mihi, neq; certa fidelis
 Auxilij ratio, ingenti sed plena pauore
 Omnia, & expositis passi manifesta periclis.
 Ac neq; quem Graij quondā finxere poetæ,
 Quoue lyrā pleſtrūq; tenens est vectus Ariō,
 Auxilio poterat mihi tū se ostēdere Delphiā.
 Nare nec exiguis contento in flumine ripis
 Immanis qui me sublato gutture Cetus
 Deglutiret, vt i vatem iam mirus Ionam
 Cepit hianti ore, ac vasto sub ventre recōdit.
 Ille dei haud parēs monitis, qui iusserat vrbē
 Hunc petere extēplō Niniūē, mādātq; ferre
 Horrenda, in Tharſos cū declinaret, vt ipsum
 Tanquā fortē deum, cernit q cuncta, lateret,
 Nauem conscendit pavidus, seseq; sub imum
 Ipse gubernaculū recipit, pautansq; recōdit.
 Interea magno misceri murmure Pontus
 Incipit, exhorrent nautæ, timet ipse magister,
 Et nunc cum socijs supplex in vota precatur,
 Nunc tempestatis subitę perquirere causam
 Conatur, sortesq; iacit, simul orat Ionam,
 Quē fors ipsa super perfederat, vt sibi & vnā
 Omnibus ex æquo bene consulat. Ille salubre
 Consilium dare ait, si se cuncti agmine factō
 In mare præcipitem iaciant: nanq; vnus esse
 Nomine cūcta suo quæ nūc incōmoda ferrēt,
 Qui non iussa dei subito perfecerit amens.
 Illi ergo, vt trepidis sese seruare potestas
 Offertur, rapiunt sublimē, atq; æquor in altū
 Projiciunt puppe ex alta, quē protin⁹ amplo
 Ore ingēs mōstrū vorat, atq; in viscera cōdit.
 Quid faceret? quo platebras, & cæca per exta
 Se ferat? auxilio cuius nitatur, vt inde
 Exeat? aut cæli procul illinc lumina cernat?
 Qđ superest prorsus sapiēs mox expedit vnū
 Orando supplex veniam petit: at deus vltro
 Imperat, ille leui siccaq; exponitur alga
 Illæsus, quanquā ipse truci detentus in aluo
 Iam triduum terna pariter cū nocte fuisset.

Ergo iterum populorū urbem rerūq; potentē
 Iustus adit, profertq; palām minitantiā verba.
 Illi continuo pavitant, ac iussa facessunt,
 Et scelera his ritē deus expurgata remittit.
 Pārcere subiectis nouit pater, & pius idem
 Humano quondam generi cōmissa pepercit:
 Immeritamq; luit nostro pro crimine poenā.
 Mortē adiit, ternosq; dies iacuisse sepulchro
 Substituit, totaq; super mox gente salutem
 Attulit, atq; viam supera ad conuexa reclusit.
 Huic etiam quocunq; loco, quo tēpore cunq;
 Magna vel, aut iam parua velis, sunt oīa curā.
 Nam quis me potuit tantis arcere periclis?
 Cælestis ni tum fauor afforet, & deus ipse?
 Tu mecū Antoni, precor, hæc Vonica videto,
 Atq; eadem prudente diu cū mente voluta.
 Nam dum ipse angustis agitabar talibus, ecce
 Assistunt iuuenes duo protinus, inq; fluenta
 Profluit alter ouans, ripa se continet alter
 Sedulus, ille feri dextra capit, & tenet aurem,
 Ac mihi, Ne metuas, inquit, procedit, & vnā
 It mitis, prius asper equus, ripeq; propinquat.
 Vnde manū exponit placidus, q; restitit antē,
 Meq; ambo incolumē sicca tellure reponunt.
 Deinde alacres abeunt, illis dū reddere conor
 Ac superis meritis imo de pectore grates,
 Hos ego non vlla memini regione videre.
 Sed mihi tum primū visi, nec contigit vltā
 Vidisse hos alias, quorum si fortē requiris
 Scire habitum, viridi florebat vterq; iuuenta.
 Sed mihi q; medijs præsens hærebat in vndis,
 Altior, vt qui equitē me tunc æquaret eundo,
 Et latis ingens humeris incederet Heros.
 Quem verō attentū ripæ de margine dixi
 Expectare, manumq; vltro præbere roganti,
 Hic agilis dexterq; & agendis omnibus aptus
 Rebus erat, vultuq; omnē præstabat honorē.
 Quid geminos olim Pollucē & Castora iacēt
 Prisca ætas, multis præsentes sæpe fuisse
 Auxilio? non hos etiam mihi fingere diuos
 De facie atq; omni prorsus virtute liceret?
 Verū hæc nō adeo nos cōmentemur amice,
 Sed nostris persæpe deum succurrere rebus,
 Qui pius afflictis hominū miseretur & ægris,
 Et malē pro meritis nobis benefacta repēdit.

AD BARTHOLOMAEVM

Agolantum, Taruisinum.

E quoq; ad has epulas inuitas-
 semus amice,
 Nouerimus ni te multis Ago-
 lante teneri,
 Quæ tibi iā gustanda prius sunt
 nempe necesse,

Quām te isthuc cōferre velis ad prædia nostra.

Sic fortasse monēt faciendū, vt præuia quædā,
 Quæ gustū exacuāt, & quæ sint grata vorēm,
 Deinde assiltamus mensæ cunctando salubri.
 Cœpisti propius rerum discernere causas,
 Ac quo vis humana potest se ferre, laboras
 Tendere, & hoc animi studio te explere beati,
 Si quid in humanis tū est quod nomine tanto
 Digneris: nā quæ linguis sunt tradita vtrilq;
 Iam pridem tibi nota, manēt te grandia tantū
 Cætera, quæ versas, quib; & iam sedulus vnus
 Ipse diu incumbis, satur vt quandoq; reuerfus
 Expletusq; illis, veluti conuiuia sagacis
 Ingenij videas, epularū an torrens odorem.
 Gustaris tantū immunis expersq; saporis,
 Sunt ea nimirum reliquis præstantia cunctis,
 Quæ cupiunt, queruntq; etiā mortalia corda.
 Verū & ad hæc, & in his semp sub luce mali-
 Tēdimus, & varijs sic circūfusa tenebris (gna
 Incidimus, simile vt veri quandoq; repertum
 Dicere, vix possis casu, ratione quod optas
 Quæsisse, & propria tentas indagine mentis.
 Quam satius sapiens Sophiā deducere cælo
 In terras dictus, qui contēplanda relinquens,
 Quæ reliquiafferant totis perquirere auctes
 Viribus, edocuit spectari proxima nobis,
 Virtutem amplecti, vitia insectarier, omnem
 Deniq; perpetua vitam componere lege.
 Sed quid is, aut vlli, quanq; meliora sequuti
 Sint alijs, poterunt nostris cōferre? quid ipsis
 Rebus inanis enim rostrū contenderet vmbra?
 Vna hæc, quā sequimur, Sapiētia & vnica virtus.
 Huius nunc studio addicti vacuiq; tenemur.
 Hanc tu etiā cū tēpuserit (licet id quoq; semp
 Extet, & haud sero nunq; incipiamus) vt illa
 Quæ tam nunc auidē sectaris, cœperis, inquis,
 Ad plenū, amplectere quidē & sectabere solā.
 Impuleris fortasse & vt huc Cassellius altē
 Conscendat tecū comes: equalē ipse meū iam
 Nunc orare Bononiū adopto, vt dulcia tandē
 Quæ canit, ad superūm cōuertat carmina lau-
 Et grauis huc tati diuertat semita vatis. (des,
 Nam Vonica meus iam pridē Antonius almā
 Absiduis legem manibus versare putauit
 Esse viri, qui multa aliās iam legerit, & qui
 Viderit expleta hæc falsis & inanibus esse.
 Quāta est nostra quidē, ne q; se iactet, in vllis
 Cognitio magnis? animo cum nempe capaci
 Nemo adeo est, qui se, nedū cælestia, capter.
 Nec fas fortē ea scire, nisi cum libera prorsus
 Corporeis vinclis & cæco carcere mens est:
 Ast eadem nos velle licet, simul ipsa frequent
 Susplicere affectu, totaq; requirere mente.
 Hinc amor ille potēs, q; iam, simulatq; reliquit
 In terris socias feruentes spemq; fidemq;
 Toto æuo electos demū comitatur Olympo.

AD

Mœna, Petre, quæ vides vagus
loca
Putato vana te videre somnia,
Nec esse quippe, sed videri, &
vndiq;

Per altum inane lubricumq; prospici.
Aues canoræ, & arborum leues comæ,
Et acre murmur insonansq; frondium,
Eas mouente leniter Fauonio,
Canes per æqua feruidi, fugax lepus,
Puella flore vinciens nouo caput,
Amore lætus ac vagans leui puer,
Et omne, quod videris hic alacriter
Videre, prorsus vmbra sunt perennium
Inanis, ac valentium esse perpete
In omne tempus. Alit opes, agri, domus,
Et ipsa vana sunt quoq; haud habentia
Sui quid integrum, siue quid potens,
Et vsq; firmum, & vsq; consonum sibi.
Nihilq; forma, robur, ac decor, valent,
Honorq; ferre, quo diu queat fore
Vbiq; quicquid editum sub æthere
Vides, caduca cuncta sunt, fluentia
Et vsq; præter id, quod alma munere
Dedit deorum & expetenda gratia
Tibi, mihiq; cæterisq; quibus datum est
Valere mente: mens enim modò viget
Futura semper, ac humi simul graue
Reliquit ipsa pondus, ad sacras poli
Statim perennis & leuis volat domos.
Vbi fruuntur aurea pij vice
Vigoris omnis, ac salutis intimæ,
Vigor nec alter est, salus nec altera,
Bonum nec alterum, nec vlla cæteris
Beatitatis aut quietis actio
Inest, mouente sed sub orbe fluctuant
Vbiq; cuncta. firmior parum tamen
Is est hic vnus, ima qui colens, supra
Caput tuetur, idq; promptus exerit,
Grauisq; donec hic moratur, explicat
Leuisq; & altus alitis pennas modo,
Cælumq; mente, ceu solutus corpore,
Petit. Sed hæc est vita perfecti nimis
Viri beata, qua frui pauci queunt,
Quamq; ille (si qua id sustinet dici) tuus
Colendus in primis sacerdos maximè
Affectat, atq; spontè spretis omnibus,
Quæ mundus vltro viribus cunctis petit,
Vnam secutus, prorsus hanc complectitur.
Et nunc in altis montibus latens procul
A patria, amicis atq; charis omnibus
Vni vnus hærens, qua potest, vni studet
Placere, cui se dedicauit vnicè.
Nunc vrbe degens percitos fontes metu
Solatur, audit, excitat, terret, monet,
Hortatur, atq; promouet miris modis
Vitijs relictis ad decens, ad fas, ad id,

Quod iure miseris conuenit mortalibus.
Mox expeditos ad pios cultus trahit
Ipsos volentes, atq; ad alta dirigit
Spectanda, quæ mens sic onusta corporis
Torpore vix hallucinando suspicit.
Hæc ille. Sed nos, qui secundis sedibus
Debemur olim forsitan, vel tertijs,
Parère sanctis legibus compellimur,
Seruare mores, abstinere fraudibus,
Vacare cupiditate, inani gloria,
Iraq; cunctis deniq; actionibus
Prodesse multis, & nocere nemini:
Sese tueri, ne labemur, ne vagos
Variosq; cursus incidamus noxios,
Quos nostra nobis semper huc infirmitas
Apportat, aut quos ille nobis ingerit
Humanitatis persecutor impius.
Horum ipse conscius opifex rerum deus
Multos acerba morte quondam substulit,
Multosq; rursus forsitan (quæ est illius
Immensa & infinita prouidentia)
Extinguet antè, quàm iuuenta illuxerit
Illis serena, ne mala his contagio
Contaminati prorsus orbis ingruat,
Labemq; moris improbi secum trahant.
Lugent parentes inde chara pignora
Abrepta varijs & dolendis casibus.
Suos amores coniuges viros, suas
Viri vicissim coniuges tenellulas
Fletuq; lachrymisq; ac pijs vlulatibus
Diesq; noctesq; expetunt, quærent, vocant
Frustra miselli. Tu sororem sapius
Adhuc requiris, ante quæ diem cadens
Desideria sui reliquit plurima
Tibi, parenti, coniugi, cunctis suis,
Virtute, forma, moribus sanctissimis,
Quales decebant nobili exortam domo.
Sunt hæc dolenda, sunt pijs affectibus
Hæc prosequenda: non enim duro sumus
Nec sentiente procreati robore,
Natura at extat insitus nobis dolor,
Dolere fas est omnium cunctis vicem
Charissimorum, ac pèrpeti luctum diu,
Quoad doloris iusta vis resederit.
Est finis, vbi te in sinum receperis,
Ac cogitaris, esse iam receptui
Tandem canendum, nostra ne si commodis
Eius feramus antè, videamur parum
Sentire quid nos deceat, & sanctissimæ
Exire iustos charitatis terminos.
Hanc vos videre, hanc alloqui, hac viua frui
Velletis omnes, coniugi prolem dare
Hanc, charam, opibus vti suis, honoribus
Fungi paratis vtriusq; splendida
Virtute. Sunt humana quippe hæc omnia,
Et expetenda, & omnium gratissima.
Sed est, quod illa fortè ad hæc fari queat,
Voluisse sese hæc, & cupisse consequi,
Dum vita staret, donec in terris diu
Quærendo, quod nò assequi quisquâ potest,

Ipſa elaboraret, neq; hæc magni tamen
Nunc adeò facere vel probare, vt anxie
Terra mariq;, ſedulò, domi, foris,
Vt ſit, petantur omnibus periculis,
Ac digna tanto ſint honore deniq;,
Errore mentis quantus his vanæ datur:
Quæ ſi parentur, non minus moleſtiæ
Profectò, quàm iucunditatis afferant.
Secumq; multo ſic melius actum putat,
Quàm ſi iuuentam protuliſſet longius.
Vidiſſet, inquit, multa quæ mortalibus
Acerba caſus, vel voluntas attulit
Maligna ſæpe, vel poteſtas acrior,
Quàm ferre poſſit æqua virtus vilius
Vnquam viciffim, ſic laboribus
Connexus alter alteri ſuperuenit
Semper, nec vlla concitis ſemel quies
Datur laborum vel malorum fluctibus.
Pluraq; alia quoq;, maximè verò omnium
Priuata, publica, vniuerſaq; incommoda,
Iniqua patriæ quæ tulerunt tempora,
Senſiſſet. At nunc cælitum vacans choris,
Interq; diuas ambulans felicius,
Quibus beata perfruatur gaudijs
Vix ſuſpicari poſſumus, ne dicere
Id audeamus his minutis verſibus,
Hoc præter vnũ, quòd venuſto nomine
Iam Clara, nunc reſidus it clarum polo.

AD M. HIERONYMVM

Vidam, P. Cremonenſem.

ſſe ferūt collem Phœbo Muſisq;
dicatum,
Quo cuncti pariter certant con-
tendere vates,

Atq; ſacrũ appropèrant illuc haurire liquorẽ,
Perpetuamq; virere putant in vertice laurũ,
Vnde queant caput optata vincere corona.
Cernere propterea eſt nõnullos môtis ad imã
Radiceſ ſe ferre, & ſub radice moranteis
Conterere hinc æui partem melioris, vt alta
Qui ſpectare procul cõtenti culmina, ſi quid
Diuini laticis valeant contingere ſummo
Tantum ore, aut ramis felicibus arboris almæ
Sorte aliqua frondis vllas legiſſe cadentes.
Sunt etiã, vt referunt, & qui reptare laborant
Ad mediæ ſeptũ magno conamine rupis,
Intra quod pauci ſic admittuntur, vt vnus
Hiſce locis, altèrue queat ſatis eſſe videri.
Quid qui infrã poſitos auſus contènere, ſeſe
Tollit, & in ſummo ſcandentem vertice ſiſtit:
Atq; inter lauros, atq; ipſa ad limina fontis
Conſtituit Muſis aram Phœboq; ſacerdos,
Affaturq; illic diuos auditq; videtq;
Felix? ò mihi ſi ſaltem in conuallè propinqua
Verſari detur, quid fortunatius optem?
Atq; id nunc operã do, quo me demere vulgo
Aſueſcam, mediterq; procul diuina tueri.
Nanq; vltrà proferre pedem tardante ſenectã

Haud auſim, ſatis eſt quoniã, ſi nõ pede claudò
Inferimur lutulenta atq; in ſalebrosa viarum,
Qua multi è priſcis etiam venère volentes.
Tu verò, cui Seriaſes ſe oſtendere Nymphæ
Dignatæ quacunq; duces comitesq; dedere,
Perge, iuuetq; iugi iam perueniſſe ſub alta
Culmina, dum vires, ac dum præſtante iuuetã
Vida potes quẽcunq; & adire, & ferre labore.
Nãq; illic quodcũq; agitas, animoq; reuoluſ,
Præſtò erit, & tibi ſe manifeſto in lumine pan-
Ni penitẽ vanæ modò me luſere puellæ (det,
Pierides, miris è nexibus extricantes,
Cum tibi eas doctæ fingentes ſerica vidi
Fila manu pperare, atq; interneſcere, queis ſe
Implicitet, atq; voluẽs pergat circũdare bobyx.
Quin oriturũ etiam vatem cõmittere alendũ
Formandumq; tibi vidi illas omine certo,
Cum ter te attonitum duxere altaria circum,
Atq; eadem ternis etiam cinxere choreis,
Actutumq; tribus fulſerunt omnia flammis.
Præterea ludos belli ſimulachra cientes
Edocuere modo quo gratè dicere poſſes.
Tum veros Martis ſtrepitus & ſigna tubasq;
Audire, atq; videre, interq; horrentia ferri
Aginna conceſſere, ac pleno ferre per orbem
Aequato quondam certamine prælia cantu.
Quare age ppetuũ primaq; ab origine carnẽ
Audaçter, quod mente diu iam concipis, ede.
Vt ſcelus infandũ gens auſa eſt impia quondã
Cunctarũ aduerſus rerũ patremq; deumq;
Optima quem toties adeò mandata docentẽ
Audierant auidi, videre & mira frequenter
Ac paſſim peragentẽ, & nõ mortalia ferentem.
Præſtantẽ, at proſus præ ſe diuina ferentem.
Nanq; palàm hauſerunt oculis atq; aurib; ipſi,
Vt primũ in terris vagitus protulit infans
Maximus, eſſe deum, qui nos inuiſeret alto
Demiffus cælo, cum ſupra vilia tectã,
Sub quibus in paruis iacuit præſepibus ille,
Videre inſolitum radijs fulgentibus aſtrum.
Cæleſtesq; etiam ſupra ſenſere canentes.
Et flexis illum genibus venerantia bruta,
Ac reges pariter diuerſo ex orbe ſequitos
Sideris exorti curſus, & dona ferentes.
Cætèra quid memorem tota ſanctiſſima vita
Acta illi, conſeſſa deũ & teſtantia ſolum?
Hæc te nãq; manẽt, hæc te tua ſubmonet ipſa
Religio, cultusq; dei, & præſtantia vitæ
Ordiri, atq; ſuper fauet hiſ tibi cõſcius æther.
Aeternumq; parat ventura in ſecula nomen.
Ipſe autem, ſi quid me fors ea gratia tangit,
Exiguam tantorũ operum vel ſumere partem
Conabor totis ornandam viribus, aut ſi
Inualidi nequeant humeri iam pondera ferro
In prõptos ſaltè affectus, & debita mētis (bo
Munera deſcendēs, lachrymis mox cũcta reple
Quo mihi cunq; dabũt ſeſe per carmina vires,
Ad fixas clauis plantas, ad pectus apertum,
Ad caput impreſſis cõfoſſum ſentibus almũ.

Geronticon primi Finis.

SVCCOSA CARMINA QVAE
dam Arnaldo attributa, ex Italico in
Latinum uersa.

Oluite corpora in aquam om-
nibus dico
Vos qui queritis facere Solem
ac Lunam

Ex duabus aquis capietis unā
Quam magis uultis, & quod dico facite:
Bibendam date uestro illi inimico,
Sine ullo prorsus cibo solam dico:
Mortuum inuenietis in nigrum uersum
Intus in uentre Leonis antiqui.
Post illi facite suum sepulchrum
Eo modo ut totus liquefiat
Et pulpæ, & ossa, & omnes suæ iuncturæ:
Sic lapidem habebitis: post istud fiat
Ex aqua terra quæ sit munda & pura,
Ex terra rursus aqua, ex aqua terra:
Sic ad multiplicandum fiet lapis.
Thesaurus est is bene seruandus.
Nam qui benè hos capit meos uersus,
Erit Dominus eius cui cæteri famulantur.

Alia eiusdem argumenti.

Soluere qui nescit, uel subtiliare metallum,
Corpus non tangat, Mercuriumq; sinat.
Nam corpus nequit spiritum retinere uolantē
Si non alterutrum facere benè noris.
Fac igitur strictim sese amplexetur uterq;
Id facit aqua uiuens nec nō sal dissolutiuum.
Tere benè ac coquas lentē,
Ita ut illud priuetur
Ea matrice quæ illum occultat.
Tunc clarè uidebis obscuram fugere noctem
Et solem totum lucidum pulchrumq; reuerti
Multis cum floribus ornatum formaq; recta.
Hic lapis est: illud tandē quod scripta maiorum
Malleo percutier super incude posse fatentur.

Vetusta quedam carmina.

Ad bonam pastam utere aqua atq; farina,
Nec non fermento, modo simili, lapide nostro
Hæc tria reperies physicorum dicta referre.
Est in Mercurio secretum, in reliquo nullo:
Mortificat sese saybat & uiuificat se.
Nam metallorum cunctorum cum sit origo,
Ex quibus constant, & resoluentur in illum.
Finis, principium, hic constat & est mediator.
Extrahit, inducit, animam suo corpore figit,
Putrescit, leuit, tribuit bonum tibi pondus
Efficitur tale cui permiscetur ipse:
Qualia Mercurio seminabis, talia metes:
Quib; dū immoritur, ex se fructū dare fertur:
Solis & Lunæ sunt sulphur Mercuriusq;
Opera naturæ, causæ, per tempora coctæ:
Horum non solum, sed cunctorum aliorum.
Eadem principia cum nos habeamus ut ipsa,
Cur non tunc opera faciemus sic uelut illa?
Æmula naturæ ars semper dicitur esse:
Nam sequitur alijs prælijs artem fugitiui

Inquantum potest, licet ipsa plus ea possit.
Natura iungit sua facta in se quoq; creat.
Nam cum fermento, naturæ quod caret illo
Ars curtat facta, sine quo non perficit ipsa:
Nam sine fermento nihil pinfare memento:
Hæc cum feruore consueuit & ars breuiare.
Omnis in interitum ab imis trahitur ægrè.
Qui seraturas seratas uult reserare,
Caudæ caput iungat, sic tu poteris reperire.
Quid sit fermentum tibi do tale documentū,
Est panis similis pani, sic uitaq; uitæ.
Extat fermentum per consimile specierum:
Nam generat simile semper unus sibi quisq;
Ex semine proprio fit puluis, ab Vpupa nullus:
Sic similis similē generat, leporē quoq; lepus:
Qualia quis seminat, hæc semper talia metet.
Quod lapis est scimus: quis sit si scire uelimus
Extra nos imus nisi donet summus & imus.
Hic lapis à spiritu simul & à corpore nasci
Nec non ab anima nominatur, sic benè iuncta
Ac fermentata dicuntur hæc tria mista:
Arsenicū fore dic animam, sed spiritus extat
Argentum uiuum, calx corpus dicitur esse:
Spiritus ac anima fermentant corpora munda,
Tingens & mergens calx figit & est Elyxir
Quod saybat figit, qd' corpa plurima tingit:
Extat arsenicum nostrū de corpore tractum:
Extat hoc mediū quod nunq; in corpore fuit,
Perficit hæc dicta nullius agens in Alchymia:
Hac utaris aqua fructus producit à qua
Albat, purificat, separat, iungit elementa:
Par & Mercurio nunc Laton se decorabit
Quod Sole causat nec non Sole mediante
Firmare debes spiritus in corpore omne:
Corpus dissolui bene dum id sollicitauit:
Et est uita rei cuiusq; mundi; caput.
Vt separat Iouem stare quo nunq; stabilitur
Cum soluens sit Azot imbibitur & auro
Nouies uel inde, ita totum uidebitur Azot:
Et uolatile fit cum spiritu quo adimetur.
Rectè figatur ut non separetur ab illo:
Vertitur in animā corpus totū, & uice uersa.
Et fit Elyxir mutans azaybat omne:
In liquido saybat opus omne figere debet
Intus & exterius utrisq; uel modis utor
Imbibet tibi ipsum quia meritò Sol soluēdo.
Si non sufficiant memorata renouabo.
Exterior ignis non excipit interiorem
Alio calore superueniens qualicunq;
Sed si firmatur scoriæ totum similatur.
Hoc cum fermento fermentum fortificatur.
Argentum uolitans est ignis corpora urens,
Mortificans, fixans, stringens regimine solo:
Quo plus miscetur tanto plus attenuatur:
Azot associatio, lapidis contritio frequens
Perficit & uiuit, ars solum uasq; requirit:
Est ignis graduum, non huius, ratio tota.
Nūc caput est ignis humidi; interiorisq; diuersi
Est tepidus ignis, bulliēs quasi, & bulliens est:
Quartus est feruēs, sed quintus igneus extat.

Ignem præterea tribuere si scias igni
 Mercurium cum mercurio, tibi sufficiunt hæc:
 Sed cautus si sis in primis cum sociabis
 Partem cum parte, tunc signa hæc benè tene:
 Primò pinguescit, nigrescit plus, & aquescit,
 Quartò congelat, tunc iam est certificatus
 Processus debite, sic coruus uult uariare.
 Est ideo census ignis humidusq; diuersus:
 Mercurius penetrat, corp⁹ figit, anima tingit:
 Fermētū in Alchymia semē agēs estq; paternū
 Sed patiens erit Saybath semē estq; maternū.
 Imbibitur quotiēs cinere id totiensq; curatur
 Et humidatur quousq; color uariatur:
 Nam emēdatur gaudet auro nisi solo. (tingit,
 Putrescit, soluit aqua mercurij, densat, quoq;
 Extrahit hinc florem, fluxat, uexat separata:
 Ponderat & leuigat, mortificat atq; uitā dat:
 Ingressumq; facit miscens suprema profundo.
 Est in mercurio quicquid quærunt sapientes:
 Nā sub umbra sua uiget hæc substantia quinta.

Carmina Arturi Philosophi.

Calcino, sublimo, cero, figo, coagulo, soluo,
 Corporaq; spiritus, aquis, in cinere, fimo:
 Alluo, mortifico, sublimo, fixoq; latronem,
 Capitello, zacey, ludello, luminis aqua,
 Cui fratrem adjicio ut candidius exeat opus
 Et lunę fermentū eius abdo mistura magnatē

Carmina Pythagoræ.

Arsenicum fore dic animā, sed spiritus extat
 Argentum uiuum, calx corpus dicitur esse.
 Spiritus est tingens, animā submergere dicas:
 Tingens & mergens calx figit & extat elyxir:
 Spiritus exclusus perit hæc & mare duce
 A Phœbo captus elementi suscipit esse.
 Mercurium figit, qui corpora plurima tingit.

Dictum Hermetis.

Sales calcinant, alumina clarificant,
 Spiritus tingunt, metalla fixant.

Carmina Gebero adscripta.

Est fons illimis cuius latet anguis in imis,
 Euolat inprimis nisi clausis undiq; rimis:
 Ex prima uena pars roris surgit amœna,
 Ipsa post sæua prodeunt suscepta uenena:
 Post hyemis flantes fortes creuere Gigantes:
 Hos supra stantes flatu pereunt Elephantes:
 Hunc bene contritæ genuit tibi aqua uitæ:
 Nam benè mundatū proprio sudore renatum
 Redditur ablatum nigrū prius obtenebratū.
 Assequere uotum si per se sit benè lotum,
 Et sumat potum quod scādit ad æthera totū:
 Hæc petra diuina fit alba, sed inde citrina,
 Cum fuerit ima nostra deducta carina.
 Hos uersus si quis aliquem perpēdere inquit,
 Si benè scruteris omnia, diues eris.

Distinctio.

Confurgit nullus unquā sine semine fructus
 In quo dū moritur semen, fructū dare fertur.

Ordo conficiendi lapidis.

Dissipa rē captā per rem prius hanc satis aptā

Leniter extractam, sic massam cōtere factam:
 Hæc non festinas, sed temporis ordine fiat.
 Albumen urinæ disponit membra ruinæ.

Aliud.

Si fixū soluas, faciasq; uolare, solutū, ac uolu-
 Hæc tria si iungas facient te uincere tutum.

Pro arte transmutatoria ad Lunam.

Cogitur exire spiritus de corpore Iouis
 Albus, per ignē: quē modo collige tali: (igne,
 Libram de loue crucibulo crudā tibi ponas in
 Flando continuē quōd corpus saltet in igne.
 Tunc habebas rotam ferri quam sine tenebis,
 Aptam crucibulo quam sæpe ponas in igne
 Quo propius Ioui poteris, sed tangere noli:
 Teneas hoc spatium quo possis dicere, credo.
 Adhæret rotæ spiritus, quem præbeas aquæ,
 Abluit hoc ipsum, tunc iterum collige tantū:
 Hoc totiens facies quantum de spiritu gliscat.
 Aqua diffusa, spiritus in fundo manebit
 Quem simili parte Mercurio iungere debes:
 Soluas in aquam ipsam quoq; stilles ab istis
 Sal petræ, uitriolo, sal armo simili parte:
 Paruum per ignem tunc aqua euaporabit:
 Manens est fixum: pars una tingit ad album
 Decem de cupro partes igne liquefacto
 In hoc proiectum, mūdāt, figit quoq; rectum:
 Hoc dat argentum cimenti probamine uerū.
 Hoc opus est breue, uerum, utile, quoq; leue:
 Sic met ut feci breuiter sub carmine scripsi:
 Nec mihi tu credas nisi met probaueris ipse.
 Tunc ores pro me, nā talia scripsi ego pro te.

Alia carmina antiqua, sed obscura.

Soluere, purgare, purgatum dissilq; pare,
 Disiunctumq; mare, surgendo mundificare,
 Calcem siccare, siccatum calciq; nare,
 Sternere, rigare, calcem sic albficare:
 Humida siccare, siccata sic cē leuare:
 Sæpius ista dare, calcem sic purificare,
 Coquendo gnauē, post album rubificare:
 Sulphur zimare, zimam primò preparare:
 Sæpius alterare, fixum non fixo leuare:
 Sic rem fixare, doceas in igne domare.
 Hinc res alterare, si fixa sit animare,
 Vultq; maturare, totum mox inq; cerare,
 Sic res æquare, debes complexionare,
 Res & emendare, dum tingis tinctā probare:
 Excellens gnare studio sic pacificare,
 Omnia patrare, sapienter purificare:
 Versibus his, nota, conscribitur ars tua rota

Alia.

Tu qui gliscis donum Dei,
 Contemplare huius rei

Fontem peramabilem.

Lunam, Solem, transmutare
 Tibi mando uoce clara

Lympham in stillabilem.

Hæc est prima radix rara
 Nobis data multūm cara,
 Hermetis comprobamine.

Marcelli

Audite, atq; animis mea dicta recōdite uestris
Hūc iuuenē archadiū, infidū, nimīūq; fugacē,
Prēdite, & immerfū stygijs occidite lymphis.
Post Hyales gremio impositū Deus excipiat.
Lemnia terra colit, sublatūq; ī cruce figat (quē
Tūc sepelire utero ī calido, & dissoluite putrē:
Cuius stillantes artus, de corpore nostro
Spiritus egrediēs penetrabit, & ordine miro,
Paulatim extinētum nigris reuocabit ab um-
Aurātā idutū chlamyde, argētōq; nitētē, (bris
Proijcite hūc demū ī prunas, renouabit alter
Vt phœnix, & quæ tanget, perfectā relinquet
Corpora, naturæ leges & fœdera uincens:
Mutabit species: paupertatemq; fugabit.
Phœbus ab his tacuit: dictis Cyllenius ales
Annuīt, atq; eadem præfens Diana probauit.
Mox abiēre omnes, cæli ad conuexa uolātes.
Tūc mentis diuinæ homines oracula cæca
Voluentes animo ancipiti, uix tempore lōgo
Expertī multa, & non paruis sumptibus: illam
Inuenere artem, quam nō ars dignior ulla est.
Fingendi lapidē æthereū: quē scire, pphanis
Haud quāq; licet, & frustra plebs improba quē
Quem qui habet, ille potest ubi uult habitare.
Nec fortunæ, iram metuit, nec brachia furum.
Sed paucos tanto dignantur munere diui.
*Carmen de floribus seu coloribus ad scriben-
dum, pingendum, &c.*

Flores in uarios qui uult mutare colores
Causa scribendi quos libri pagina poscit,
Est opus ut segetes in summo manē pererret
Et tunc diuerfos flores ortusq; recentes
Inueniet, properetq; sibi decerpere eosdē:
Cumq; domi fuerit caueat, ne ponat in unum
Illos, sed faciat quod talis quis sibi quærit:
Dum super æqualem petra contriueris istos
Flores, in coctum pariter tū contere gypsum:
Sic tibi siccatos poteris seruare colores.
Ex quibus in uiridem si uis mutare, recentem
Calcem commisce cum floribus: inde uidebis
Quod tibi mādauī, ueluti prius ipse probauī.

Modus pingendi Vasa & Vitra.

O vos artifices qui sculperē uultis honestē
Vitrum, nūc pandā uobis uelut ipse probauī.
Vermes quēsiui pingues quos uertit aratrum
Et terra, atq; simul me quærere iussit acetum
Vtilis ars: istis rebus calidum atq; cruorem
Ex hircō ingenti quem solito tempore paruo
Ex hederā forti pauī tecto religatum:
Sanguine cū calido post hæc uermes & acetū
Infudi, ac totam phialam clarē renitentem
Vnxi, quo factō tentauī sculperē uitrum
Cum duro lapide Smerilli nomine dicto.

Ad Vasa fictilia depingenda.

De vitro si quis depingere uascula quærit,
Vitru Romanū bene marmore conterat, & cū
Vt puluis fuerit, clara pinguedine gummi

Fontis aquas mista, figulorum uascula pingat,
Siccaq; fornaci mandes: sit terra probata
Quæ ualeat flammis obstare, nitentia tandem
Regibus apta satis ex furno uascula tollet.
Eligat ipse duas rufo de marmore petras
Inter quas uitrum Romanū cōteret, & cum
Vt puluis terræ fuerit pariter resolutum,
Hoc faciat liquidū clara pinguedine gummi:
Post hoc depingat peculas quas finxit honestē
Figulus ē terra: siccatas ponat easdem
Fornaci: caueatq; simul quod terra probata
Has teneat quo sic ualeant obstare calori:
Illasq; faciet plena uirtute nitentes.

*De Vitro uiridi quomodo fieri debeat, ad uasa
fictilia depingenda.*

His rebus Vitri patet effectus preciosi:
Igri cōbustū sulphur, assum quære cuprum,
Atq; teras horū splendens cū puluere uitrum
Hoc cures solo liquidū ter reddere gummo:
Attamē inde litam post ignibus inijce testam:
Assum et uiridem quoniam pictura colorem
Exterior testæ, cum cœperit ipsa rubere.

De Vitro albo ad fictilia uasa depingenda.

Album picturis uitrum sic attenuabis:
Cādens permistū cū sulphure contere uitru:
His simul attritis, postq; fuerint quasi puluis,
Exterius spissam depinges undiq; testam:
Inijce post ipsam fornacis ab igne coquendā:
Cū simul ipsa rubet, sibi cum pictura coheret
Extrahē, sic ea pinges hinc uascula quædam
Ars uelut in primo notat insinuata libello.

De Vitro nigro ad ea uasa depingenda

Sic etiam nigrum pingendi transfer in usum:
Qui terra capitur cum gummo contere lazur
Vt sit perspicuum, frangēs in marmore uitru
Ipsi miscebis: rursumq; terendo parabis:
Hæc quoq; cœruleā fumet cōmistio formam
Quæ tamen in nigrū conuertet singula uitru.

De Vitro ualde uirente.

Sic etiam nimium tu uirens effice uitrum:
Accipies assi subtilia fragmina cupri,
Quæ tamen eiusdem post cū rubigine misces:
Rursus & admisto splendenti contere uitro:
Protinus hinc pictā fornacibus inijce testam
Postquā lucētem dabit ipsi flamma colorē,
Accipe: nā pulchrā capiet hinc frigida formā:
Nam dum fit uitrum nimis feruere, coloris
Hinc aufert propriā flammæ uiolentia formā.

De Pictura Eboris

Pingere si quis ebur uult, sic procedere debet.
Sculpturas eboris auri pecula decorabis:
Quo tamen ipsa tibi res ordine cōgruat, audi:
Quære tibi piscem qui dicitur Hula liquentē
Vescam serua decoctam fluminis unda:
Inde locum pecula quem uis cōponere signa.

Gemmarum sectio, &c.

Præduros lapides si ferro rumpere tentes:
Qui cupit egregios lapides irrumpere ferro,

Quos dilexerunt Reges nimium super aurum
 Urbis Romanæ qui cellas iam tenuere
 Arces, ingeniū quod ego sub mēte profunda
 Inueni, capiant, quoniā nimis est preciosum:
 Vrinam mihi quæsiui pariterq; cruorem
 Ex hirco magno, modico sub tempore pasto
 Heba: quo facto, calefacto sanguine gemmas
 Incidi, ueluti monstrauit Plinius auctor,
 Artes q; scripsit quas plebs Romana probauit:
 Atq; simul lapidum uirtutes scripsit honeste,
 Quorum qui nescit uires, plus diligit illos,
 Primus ait uersus quot habet sententia sensus.

Cryalli sectio.

Cryallus tali durus ualet arte secari
 Opportuna tibi quæratu lamina plumbi,
 Huic etiam bini clau iungantur utrinq;
 Qui solito mediū consument undiq; plumbū:
 Nam plumbo soli tribuetur cura secandi;
 Ipsi custodes laminæ sint exteriores,
 Ut sibi dent rectum recto cōsumere cursum:
 Sed nec duritiem poteris prærumpere tantā
 Mollitie plumbi, nisi quædam iunxeris illi
 Tāquā puluereas fornacis fragmine mittas
 Quæ tenerē possit laminæ connectere plūbi.
 Equū rursus habet lateris fragmenta uigore
 Concidis adiuncta paulatim fluminis unda:
 Sed uim Cryalli cruor antea tēperet hirci:
 Sanguis enim facile ferro facit hic adamantē.

Gemmæ ut nitecant.

Si uis splendentem gemmis inferre nitorem,
 Partē quære tibi tantūmodo marmoris æqui,
 Gēna superposita petrae sed flumine pauco:
 Sed ne lædatur, tractu leuiore limetur,
 Quanto durefcit, tanto magis ipsa nitebit.

Gemmarum sculptura.

Sic gemmis durum sculpendis effice ferrum:
 Quisquis uult solito lapides irrumpere ferro,
 Hos habeat ritus, ut acumen temperet eius
 Tēpore quo solito magis utitur hirci amore.
 Solus adeps huius fit ad istos aptior usus,

Huius enim candens si quis pinguedine ferrū
 Extinguit, subito durefcit acumine firmo.

Carbunculi confectio.

Si repetam dicta supra tribus atq; quaternis
 Est renouata modis omnia clarificat:
 Plus si suscipiat Talc crudum mundificatum,
 Psimythiumq; æquis iungito poderibus,
 Mercurio super adiecto sub ea paritate
 His mixto donec deficiat penitus,
 Terseptena salis purgati uel cribellati
 Pars admista roborat istud opus:
 Hæc mistura parit preciosum deniq; quoddā
 Præcellens Vlsur pondere uel pretio
 Ampulla uitrea forti spissaq; receptus
 Hic puluis tepidis ignibus expositus,
 Illita sicca luto semel ac bis inde fit olla,
 Sic ampulla rogos accipiat tepidos,
 Donec multiplicis fumos excocta calorū
 Exhalans nullos undiq; projiciat.
 Frigida facta: luto careat quod habebitur intro
 Excellens Vlsur carbo uelut rutilans:
 Cryalli puluis tenuissimus additus ipsi
 Per magis atq; magis rem facit eximiam.
 Filius unius perimatur uase diei: Ouum.
 Sanguis ut ipsius defluat hinc niueus:
 Ossibus exclusis eius croceaq; colore
 Fiat ut hinc globus massaq; sanguinea,
 Quæ siccata coquas aqua (puto) psimythi-
 Purgataq; diu rem faciatq; nouam: (cata,
 Nā carbunculus atq; balassius hinc preciosus
 Exit, & artificem ditat in orbe suum.
 Sic res uilis habet preciū latitat quod in ipsa,
 Et quod despicitur carius efficitur.
 Si mistura sit unicolor quasi flāma coruscans
 Fiet massa nimis lucida fitq; globus:
 Lunificis & aquis excocta tepentibus, exit
 Vnio resplendens, res preciosa satis.
 Sicq; quod in mūdo preciosius est & habetur
 Vilissimum datur philosophi studio, &c.

REGIMINA ARTIS.

Diuinæ huius artis modi regiminis sunt quatuor principales: Soluere, abluere, reducere, & figere.

Soluere est grossum subtiliare: fit diuidendo, corrumpendo, & in primâ materiam reducendo.
 Abluere, obscurum reddere lucidum: fit distillando, inhumando, & calcinando.
 Reducere, humidum conuertere in ficcum: fit incerando, impinguando, sublimando.
 Figere, est uolatinum supra corpus suum sistere ut permaneat cum corpore suo: fit autem de-
 sponfando, resoluendo, & congelando. Per primum mutatur natura interius, per secundum,
 exterius, per tertium, superius, per quartum, inferius, &c. Qui autem horum &
 aliorum modorum pleniorē exquirat notitiā, uideat præci-
 pue finem libri Collectaneorum Iani Lacinij
 Minoritæ non ociosi.

BASILEAE PER HENRICVM PETRI
 & Petrum Pernam, Anno salutis humanæ
 M. D. LXI.

1. ^{Procep} *de p[ro]p[ri]et[ate] s[ign]i*
de p[ro]p[ri]et[ate] s[ign]i
de p[ro]p[ri]et[ate] s[ign]i
2. *de p[ro]p[ri]et[ate] s[ign]i*
de p[ro]p[ri]et[ate] s[ign]i